

4 Salvatore Auxiliante Bene Merentissimo, *P. 12. 9. 1. num. 13.*
DISSERTATIONEM INAUGURALEM
JURIDICAM, *13*

De
LEGALI MENSIVM
TEMPORE, *1893 16*
seu
SPACIO MENSIVM,

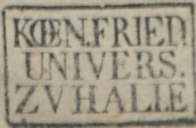
Don
Monats = Fristen /
more Majorum impetrata Licentia,
Ab

P. 15.
ORDINE ICTORUM MAGNIFICO,
IN INCLYTA NORICORUM UNIVERSITATE,
PRO
GRADU DOCTORIS,
atque ejusdem honoribus ac privilegiis
rite consequendis,

breviter delineatam publicæ disquisitioni exhibet
Siegfried Altwein / Borna-Misnicus,
Jurium Practicus.
ad diem 14. Decembr.
A. O. R.

QVo arnona, & MaVors, VarII protrVso & ærIs,
HeV DoLor! In terrIs InCVbVere satIs.

ALTORPHII NORIC.
RECVDEB. IOD. GVIL. KOHLESIVS ACAD. TYPOGR. A. 1719.

REGALI MENSURAM
TEMPORE

SPACIO MENSURAM

SPACIO MENSURAM
SPACIO MENSURAM

SPACIO MENSURAM
SPACIO MENSURAM

SPACIO MENSURAM
SPACIO MENSURAM

SPACIO MENSURAM
SPACIO MENSURAM

SPACIO MENSURAM
SPACIO MENSURAM

Susceptis Altissimus Benedicat
Meis.

In Nomine enim Domini nostri JESU CHRISTI
ad omnia consilia, omnesque actus semper
progrediendum,

1. 2. C. de Offic. Præf. Præt. Afr.

Quod vulgo atque sæpe dicitur; Nosce tempus, post
festum venire miserrimum est: Illud quam tritissi-
mum, tam quoque certissima rei veritate nititur.
Cum enim, ut Euripides dicebat, tempus obscuret
omnia, & oblivioni involvat, curandum maxime est, ne
incassum, & cum jactura labatur. Quotusquisque nescit,
quam plurimum referat, in omnibus rebus bene feliciterque
gerendis, ut temporis ratio habeatur? Nemo enim commo-
dum voti sui successum impetrabit, qui tempestivitatem aut
ignorat, aut contemnit. Quis non videt, agriculturam,
sationes, messes, vindemias, insitiones, propagationes, in tem-
pore utiliter exerceri; at contra neglecta opportunitate,
omnia ista aut calore, aut gelatione prorsus interire? Quis
Principes feliciter adiverit extra tempestivitatem? Sicut
Horatius, mittens olim Augusto Casari librum, diligenter
monebat nuncium, ut tempestiviter adiret, & mollissima
fandi tempora observaret. Quo fere pertinet, quod Impe-
ratores in l. Civitas. 6. C. de Offic. Rect. Provinc. inquirunt:
Civitas Rhodiorum injuriam suam non tam decenter, quam
fero conquesta est. Itaque omnis humana actio tempestivam
semper exposcit occasionem, ut parum scire videatur, qui
A 2 nihil

nihil referre putat, quoquo tempore aliquid fiat, quia res ipsa quemque satis docebit, quam sepe damnum adferat neglecta tempestivitas. Hanc temporis rationem præ ceteris quam maxime observarunt antiqui legum Conditores, qui, ut necessitatibus hominum, ac bono publico consulerent, certum plerumque singulis humanis actibus tempus præfiniverunt, in tantum, ut a longissimo, vel centum annorum spacio, ad singulos annos, menses, dies, horas, imo denique ad minutissimum temporis momentum descenderint, quod æque summo studio ac diligentia probe custodiendum injungit tum rei utilitas, tum ejusdem detrimentum. Quæ consideratio eo magis necessaria, quia omnes fateri necessum habent, ordinationem temporis, mensium, hebdomadarum, dierum ac feriarum, non modo Reipubl. sed etiam Ecclesiæ quam maxime inservire, ac magnam ab ordine temporum dependere utilitatem, ut quævis suo peragantur tempore legali, suisque terminis constituantur certis, & momenti perficiantur. Cujus rei usus in Judiciis valde ingens, frequens, ac quotidianus est, ut etiam notitia hujusmodi fatalium temporum ad plebejos homines, ac ruri degentes, libenter fere, nedum semper litigantes, pervenerit, quippe qui litigiis, & pecunia sua edocti, & descendii, Leutationis, Appellationis, & menstrui spacia, sive potius termini Saxonici (in iis locis scilicet) mentionem facere, atque in similibus aliis promte queant. Ut vero res leve præjudicium, & multis sepe in hoc negotio multum perditur. Proinde, cum Dissertatio hæc Inauguralis mihi esset instituenda, visum fuit, circa hanc ipsam materiam operam navare, atque imprimis illud tempus & spacium, quod Mensibus includitur, & frequenter in jure ac legibus, maxime vero in Ordine Judiciario locum tenet, & usurpatur, ad tractandum proponere. Cui instituto, quale quidem juxta rationem conditionis meæ, & vacationis a negotiis forensibus, a me expectere fas est, succedant omnia felicissime.

§. I.

Solenne autem est Jctis & familiare, notitiæ rei præmittere principia nominis, *l. 1. pr. de J. & F.* cum e re sit, ut *Ulpianus in l. 1. pr. de reb. cred.* asserit, priusquam ad rerum interpretationem perveniamus, quædam de significatione ipsius vocabuli referre. Cujus itaque memores, statim a principio earum vocum, quibus Thema nostræ Disputationis constat, explicationem breviter faciemus.

II. Primo loco ponimus vocabulum Mensis, quod Ciceroni *lib. 2. de natur. Deor.* dicitur a mensione; aliis vero a Græbo *μῆν*, quod denotat lunam, unde illorum *μῆνες*, atque ab eo Latinis Menses dicti fuerunt, *Varro lib. 5. de lingv. Lat.* quia nimirum ex lunæ motu, menses definiuntur.

III. Dicuntur etiam Calendæ & sumuntur pro mense, quæ alias tantummodo sunt primi cujusque mensis dies, & ita accipiuntur, cum Paulus, centesimis Calendis, dixit pro centesimo mense, *in l. 46. de V. O.* ita dicimus, proximis Calendis, i. e. proximo mense, *l. 41. d. t. l. lecta. 40. de si certum petat*: Imo Calendæ secundæ, tertiæ & quintæ, pro duobus, tribus, & quinque a Jctis accipiuntur mensibus. *Hotomann. in Comment. V. I. lit. C.* confirmat hoc *Celsus in l. 59. §. si ita 6. de hered. instit.* ubi verba: *Titius, si intra tertias Calendas navis ex Asia venerit, heres esto*, commode de tribus explicantur mensibus. Item *Ulpian. in l. 4. §. si quis 3. de V. O.* sunt sequentia: *si ita interrogatus: intra Calendas quintas responderit: dabo Idibus, non obligatur, qui de Calendis interrogatus, de Idibus respondet, sicque diversitas in tempore stipulationem vitiat, quæ interrogationis & responsionis requirit congruentiam, juxta §. 5. Inst. de Inutil. Stipul.* Per Calendas quintas vero intelligi quintum mensem testatur *Cothofr. in notis ad d. l. 1. §. 3. de Verb. Oblig. Verba, inquit Alcintus (scil. intra Calendas) Majores nostri hæcenus de quinque diebus ante Calendas ejus mensis, de quo ageretur, interpretati sunt, existimantes, opinor, idem es-*

se, promittis intra quintas Calendas, vel quinto Calendas? cuius sententia ratio latini sermonis repugnat. Quapropter ea appellatio potius de quinque mensibus est accipienda.

IV. Præterea mensis dicitur tempus seu spatium menstruum, quatuor hebdomadarum, eine Monat-Zeit oder Frist / Zeit von vier Wochen / vier Wochentliche Zeit oder Frist.

V. Alia est mensium significatio in foeminis, quam notare pudor ac reverentia vetat; magis autem notari meretur, quod sumptus, qui ad bellum Turcis inferendum, a Statibus Imperii conferuntur, Menses, & quidem Romani, Römer-Monate vocari soleant, quod ab expeditione Romana, seu comitatu, qui Romano Regi, Romam pro consequendo Corona Imperii Romani eunti olim præstandus erat, vulgo Römer-Zug, suam originem trahit. De consuetudine autem Imperii Romano-Germanici hodie, ist der Römer Zug eine grosse daffere Hülffe an Deutschen Kriegs-Volk zu Ross und Fuß. Reichs-Abschied zu Wormbs / Anno 1521. f. Auch haben uns fol. 153. und auf 20000. zu Fuß / und 4000. zu Ross / auf sechs Monat angeschlagen / und einem jeden Stand des Reichs / nach Gelegenheit seiner Güter eine Anzahl / wie viel er zu Ross und Fuß deren schicken / oder von jedem zu Ross zehen Gulden / und zu Fuß vier Gulden an Geld erlegen / und bezahlen muß / auferleget. Zobel part. 3. different. 24. Reinhard. part. 3. different. 24. Vide Caroli Crasti, Regis Romanorum constitutionem de expedit. Rom. de anno Christi 890. quam habet Goldast. in rescript. & constitut. Imper. & in eum Marquard. Freh. Conr. Ritterb. in fin. not. ad Gumb. Ligarin.

VI. Hodie cum minus sit usus hujus expeditionis Romanæ, nomen quidem retinetur, sed res fere ad alium transfertur usum, pro necessitate Imperii scilicet, ut jam dictum, ad sumtus bellicos, qui nonnunquam ad quantitatem expeditionis Romanæ computantur. A. N. zu Regensburg anno 1594. f. Wiewohl nur Chur-Fürsten ic. ibi: einer freywilligen mitleidentlichen Hülff-Leistung sich entschlossen / und auf den einfachen Römer-Zug N. Monat an Geld / zur eytenden und beharrellichen Hülffe / an

an guter/ grober/ gangbaren Reichs Münze/ in den gewöhnlichen
 Lag-Städten / als Franckfurth/ Nürnberg / Regensburg/ Aug-
 spurg / oder Leipzig / und nirgend anders zu erlegen bewilliget /
 das nehmlich zur eylenden Hülf N. Monat ic. so weit sich solche
 nechst bemeldte Anzahl Monat erstrecket. *Et an. 1598. §.* So ist
 doch von ihnen *in verb.* auf den einfachen Römer Zug / N. Mo-
 nat an Geld / *Et anno 1603. §.* Nichts destoweniger aber / ibi: uf
 N. Monat / den einfachen Römer Zug / noch in vier nach einan-
 der folgenden Jahren. *Sic anno 1582. zu Augspurg §.* Wenn
 denn dem heitigen Reich / ibi, sich dahero verglichen N. Monaten
 Geld / auf den einfachen Römer Zug. Quandoque enim simpli-
 ces sunt sumtus, quandoque duplicati, quandoque etiam pro dimidio
 tantum solvuntur, **R. A.** zu Regensburg / anno 1541. §. Und
 wiewohl Chur-Fürsten 44. *in verb.* den halben Anschlag des Rö-
 mers Zugs. Interdum ad alios usus referuntur, puta ad demoli-
 enda castra Bannitorum, **R. A.** zu Eßfurth anno 1567. Wenn
 wir nun in unser ic. ibi: auf vier Monat Einfach / §. 40. & §. 41.
 Als ist solches vier Monatlichen Geldes halber. Item ad extru-
 enda vel minuenda fortalicia, **R. A.** zu Speyer / anno 1570.
 §. Erstlich dießveß noch ic.

VII. Stipendia quoque militum sub voce mensium veniant,
 30 diebus pro mense computatis, qua re *Paul. Matth. Wehnerus*
in suis Observat. Pract. sub lit. M. valde innititur, & notari incul-
 cat, ubi de computatione dierum pro quolibet mense agit, de qua
 computatione suo loco dicentur plura. Et frequens sanè appella-
 tio est Militibus, das Monat Geld / quanquam plerumque pau-
 ciores ejusmodi menses ipsis dentur, quam in quot annus alias di-
 viditur. Communiter enim stipendia eorum juxta non plures,
 quam decem menses distribuuntur. Imo quandoque dantur hy-
 berna tantum, in Winter-Quartieren / nulli verò æstivi, quando
 in campo & castris versantur, im Felde.

VIII. Atque vero ipse annus olim initio non fuit duode-
 cimemstris, sed in numerandis annis varia & multiplex vetustas fuit.
 Consulantur *D. Augustin. lib. 12. de Civ. Dei, c. 10. & lib. 15. c. 14.*
Plin.

Plin. lib. 7. c. 48. A. Gell. lib. 3. Noct. Attic. c. 48. Constatque initio unius tantum mensis spacium annum habuisse; Alii bimestris spacio annum terminabant, inter quos & Ægyptii, hinc Pontanus:

Ægypti primum veteres fecere bimestrem.

Iidem illi Ægyptii interdum in tres menses, aliquando in quatuor annum secabant. Hebræi ad lunæ motum annum sex mensium effecere. Aliis aliter visum, qui cœlestium siderum ducem, solem agnoverunt, ejusque metientes cursus, annos suos ad motum illius conformaverunt. Ante Romam conditam fuit tredecimestris, ac primus Romanorum Rex, Romulus, decimestrem annum primo instituit, cujus primus Mensis fuit Martius. Quamvis enim *Josephus Scaliger in emend. temp. & Alberic. Gentil. de divers. tempor. appell.* aliique annum Romulæum ab initio statim duodecimestrem fuisse asserant, & *Licin. Marcum ac Fenestellam* allegent, his tamen adversa sunt testimonia *Jun. Grachi, Fulvii, Varronis, & Suetonii.* Quare de eodem decimestri anno ita cecinit *Ovidius lib. 1. Fast.*

*Tempora digereret cum Conditor Urbis in anno,
Constituit menses quinque bis esse suo.*

Cum vero Romulus deinde obiisset, & Imperii Summa ad Numam Pompilium devoluta esset, ejus prima cura fuit correctio Calendarii, aque duos adhuc menses adjecit, annumque duodecimestrem constituit.

IX. De mensium horum, in quos annus dispescitur, numero, nominibus, distinctione in Calendas, Nonas, atque Idus, egit. *Polyd. Virg. lib. 2. de Invent. rer. c. 4.* quæ huc referre & enarrare longum foret, neque ad institutum nostrum pertinet, sed negligenda non est divisio mensis in naturalem & civilem, quam ex *Censorino de die Natal. c. 18.* constituit *Alphons. a Caranz. de part. c. 11. §. 1. n. 6. 7.*

X. Naturalium duæ sunt species, Solaris & Lunar. Mensis solaris est duodecima anni solaris pars, & tempore, quo Sol triginta cujusvis signi Zodiaci percurrit gradus, constituitur, continetque

netque 30. dies & horas 10. cum dimidia; quia sic computando, duodecim menses constituunt, dies vero 365. & horas 6. ut observat *Senec. de Jud. l. 2. c. 3. n. 300.* Sed aliter apud nos menses enumerantur; alii enim habent 30, alii 31. dies, præterquam Mensis Februarius, qui habet 28. & vertente anno bissextili, 29. ut notat. in *l. cum bissextum 98. w. de Verb. & ver. signif.* Et hic mensis solaris apud omnes gentes Julianus est.

XI. Hac appellatione monemur obiter de differentia Calendarii Juliani, & Gregoriani, sive styli veteris & novi, quod duplex Calendarium ultra seculum in Germania est receptum, quod tantarum in judiciis & alias confusionum & rixarum causa exitit, quia Gregorius XIII. Pontifex Romanus anno 1581. intendens emendationem veteris prioris Calendarii, hoc suum multo emendatius edidit, juxta multorum Mathematicorum sententiam, Vid. *Reinking. de R. S. & E. lib. 2. Class. 3. c. 2. n. ult. add. Gylm. Tom. I. part. I. p. 242. seq.* ut exinde jam pridem SS. Imperii nostri Status de reformatione saluberrima susceperint consilia, eamque, ut & conformitatem Camerae, & Civitatis Spirensis in hoc puncto introducendam, quibus consiliis & votis optatus eventus nondum correspondere voluit, licet ad proximam extraordinariam visitationem, ut & Comitia remiserint Imperialia, quod *Recess. Imperii de anno 1654. §. 158.* satis indicat in verb. *Ob auch wohl mit und neben uns / Chur Fürsten und Stände / ic.*

XII. Lunaribus vero mensis vocatur spacium quoddam temporis a nova luna, quod ab uno lunæ coitu cum sole usque ad alterum intercedit, estque triplex; unus enim dicitur peragrationis, alius consecutionis, tertius illuminationis. Mensis peragrationis est tempus, in quo luna integram unam circuitiorem complet ab aliquo puncto, donec revertatur ad idem punctum; estque dierum 27. horarum 8. in tertiæ partis hora. Conjunctionis sive consecutionis mensis appellatus, tantum temporis complectitur, quantum luna oberrando ab una conjunctione ad aliam insumit, id est, quando luna cum sole coiens lustrato suo cursu, solem iterum consequitur, estque dierum 29. & horam 12. cum minutis

44. & aliquot secundis. Illuminativus vocatur, quo luna lumen in terras demittens, nobis est conspicua, nec dum, ut dicitur, combusta, seu splendore solis opacata, quod tempus dierum 26. & horarum 6. dicitant. Hæc *Arum. l. 2. decis. in Coron. num. 24. Lil. Gregor. Gyal.* paulo aliter describit, & quadrifariam accipit, & addit adhuc intercalarem sive interjectum, cui intercalationi mensis Februarius deputatus est, qui quondam ultimus anni lunaris mensis olim usitatissimus erat, & adhuc est Astronomis, Philosophis, Medicis.

XIII. Civiles menses sunt numeri quidam dierum, quas unaquæque Civitas suo instituto observat, ut Roma a Calendis ad Calendas. Hinc constat, naturales menses fuisse antiquissimos omnium gentium, civiles cujusque civitatis proprios. Et de his Civilibus, omnes leges accipiendas esse, concludit *Caranz. de part. 6. l. 2. n. 41.* Quos etiam & nosmet ipsi hoc loco intelligimus, ideoque in rubrica dissertationis duo adhuc vocabula posuimus, quæ sunt legale tempus, de quibus etiam dicendum.

XIV. Quod Etymologiam temporis attinet, Matth. Martinus, post alias plurimas a se allatas derivationes, simplicissimum esse putat, tempus dicere a τῆμος, tunc, in Lexic. Etymol. voce tempus; sed quia in hisce cuilibet suo licet abundare iudicio, potior cura est habenda de vocis hujus significatione. Etenim usus hujus vocabuli est varius.

XV. Proprie denotat rei creatæ corporeæ durationem ex doctrina Physicorum. Nonnunquam latius extenditur, ut durationem omnis entis designet, adeoque & ævum & æternitatem complectatur, quod fit abusive *Martin. d. l.* Differt enim tempus ab ævo & æternitate, quia tempus est mensura durationis earum rerum, quæ initium & finem habent, ævum vero est mensura durationis rerum, quæ initium, finem vero non habent. Ac æternitas significat durationem, quæ initium & finem non habent. De hac re vid. *Thom. in Sum. p. 1. qu. 10. art. 1. 5. & ibid. Cajet. aliique.*

XVI. Por-

XVI. Porro sumitur tempus pro occasione, & agendi oportunitate, quæ temporali aliquando accedit; ita *Tacit. annal. l. 4. c. 40.* tempore dato, i. e. occasione oblata. Ufû vocabulum hoc est translatum ad res promercales, quando de annonæ caritate dicimus, *es ist theure Zeit.* Grammaticis est accidens verbi, quo discernitur secundum præsens, præteritum & futurum *l. 123. w. de Verb. Signif.* Aliquando usurpatur de temporis præsentis moribus & consuetudine, velut cum dicitur, o tempora, o mores! quo sensu accipi potest in *§. 1. Inst. de success. subl. junct. l. ult. ubi sc̄ta nostrorum temporum non patitur C. de Pactis.*

XVII. In Jure varias habet appellationes. Dicitur enim sæpius spacium. *l. 1. §. 8. w. ad l. falcid.* temporis spacium, *l. 1. C. de præser. 30. vel. 40. ann. l. 22. §. 2. w. de oper. libert. l. ult. C. de Offic. Com. sac. palat.* Intervallum *l. 3. §. 9. w. de vi & vi armat.* Inducia, *Nov. 106. in præf. l. 1. C. de plus petit. c. 1. seq. c. 3. quest. 3.* Ætas temporis, *l. 26. §. 12. w. de cond. indeb.* temperamentum temporis, *l. 105. de solut.* tractus temporis, *l. 24. w. de oper. libert.* Et adhuc in variis locis varie.

XVIII. Quemadmodum Philosophi tempus definiant, constat, cum ex cœli solisque vertigine deducant hoc spacium, quo rerum omnium vicissitudinem metimur, dicentes esse affectionem corporis naturalis extrinsecam, qua illius duratio in se indistincta distinguitur juxta motum corporum cœlestium, vel durationem corporis naturalis, quæ notabili momentorum successione constat. Athujusmodi considerationes in arte juris ad verum legum Intellectum parum conducunt. Jcti non versantur circa corpus naturale, sed jus habent pro objecto, nec tempus adeo præcisè, sed cum latitudine quadam accipiunt, quapropter hic aliter erit considerandum. Descriptio ejus hunc in modum fieri potest, quod tempus sit spacium, quo juris cujuslibet initium, duratio, finis determinatur. Spacium quidem, aut magis juridice, circumstantia, *arg. l. 16. w. de penis.*

XIX. Hoc spacium constituitur a natura, homine, & lege; a natura, quia interdum tempus ex ipsa rei natura venit, &

tacite inesse intelligitur. Ita tractus temporis re ipsa inesse obligationi dicitur in *l. 24. ff. de oper. libert.* & stipulatio nonnunquam ex re dilationem capit, *l. 7. pr. ff. de V. O.* cujus exemplum proponitur in *§. 5. Inst. Eod. & l. 3. §. 6. ff. de eo quod cert. loco, ubi Gothofr.* plures adducit textus. Etenim lex naturam non destruit, sed potius imitatur, *arg. §. 4. Inst. de Adopt.* Judex multo magis, qui lex viva, legis minister, & Executor est: denique privati se juri censentur ubique conformare, *l. 57. §. 1. ad Sctum Trebell. l. 54. §. 1. ff. locati.*

XX. Ab homine constituitur dupliciter, vel publica auctoritate, vel privata voluntate & conventionione. Prioris generis quod est, præfinitur a iudice, & vocatur judiciale. Quotiescunque enim tempus aliquod requiritur, nec in jure definitur, iudicis arbitrio relictum censetur, *per l. 1. §. 2. ff. de jure delib. vid. Nov. 4. c. 1. ibi, convenit namque definire judicantem l. 71. §. 2. ff. de legat. I. l. 137. §. 2. de V. O.* Quanquam enim tempus a jure non præfinitum intelligendum esse de duobus mensibus, tradat *Bart. in l. qui Romæ. 122. §. cohæredes. 3. n. 2. ff. de Verb. Obl. Roman. Conf. 27. & Conf. 182. in fin. Brun. conf. 81. n. 2. quos refert, & sequitur Cacheran. Dec. 123. n. 12.* Alii tamen asserunt, id in iudicis arbitrio positum esse, & ita tenent *DD. communiter, test. Menoch. de Arbitr. Jud. lib. 2. cas. 6. & seqv.* ubi etiam dicit, quod iudex arbitrari debet intra personarum, rei, operis, & similitium qualitatem. Unde tempus ad moram purgandam in iudicis arbitrio esse, dicit *idem Bart. in l. si insulam 84. n. 3. ff. de V. O. & probat text. in l. si ita quis 135. §. Seia, in fin. ff. Eod.*

XXI. Ea quoque, quæ in continenti seu statim fieri debent, iudicis arbitrio similiter relinquuntur, *late Menoch. loco cit. cas. 7. & seq.* ubi varias opiniones, temporis in continenti: allegat, quæ modo tempus quadrimestre, modo bimestre, mox decem dierum, mox triduum, alii omne illud tempus, antequam lis contestetur, & denique usque ad sententiam exclusive, exinde inducunt. Tandem vero eam sententiam crebriorem dicit, quæ id ipsum tempus arbitrio iudicis relinquit, qui ex temporis quantitate, & qualitate, facti,

facti, aliisque circumstantiis, id iudicabit, quod probat post multos laudat. *Menoch. per Rip. in l. si insulam 84. n. 35. w. de V. O. ubi Bart. n. 3. & ibi Angel. in repet. n. 50. & Jacob Niger. n. 100. & ibi Alciat. n. 15. Jason. in §. in bona fidei, n. 82. Inst. de Act. & in consil. 9. in prima additione ad illud consilium n. 3. & conf. 82. column. 2. in fin. lib. 1. Idem in l. 2. n. 84. C. de jure Emphyteut. & multis præterea locis ibi adductis.*

XXII. In genere hæc distinctio notanda, quam *Alb. Gentil.* tradit de divers. temp. appell. quod nempe considerandum sit, an agatur de opere juris, an de opere hominis. Ibi terminum, in continenti, proprie accipi, nec punctum temporis intercedere debere. Hic pro negotii qualitate, modo longius, modo brevius tempus admitti, ratione differentiae sat aperta, quoniam lex ita agere potest, ut, quando velit, dicto citius factum sit, *l. in suis 11. w. de lib. & posthum.* Non item homo, qui non nisi in tempore operari potest, ut semper in ejus operibus momentum aliquod naturæ intercedere necesse sit.

XXIII. Jure quidem Saxonico, præcipue in terris Electoratus intervallum istud modici temporis, & in continenti, nonnunquam, & in materia probationis, ad Terminum Saxonicum, 6. septimanarum, cum 3. diebus, restrictum ac determinatum est, ita ut probatio tum dicatur fieri in continenti, quando perficitur plene & integre, intra Terminum executioni præfixum, prout docet *Dn. Carpz. l. 2. Resp. Juris, Tit. I. Resp. 6. & allegat. Ordin. Torzar. de an. 1583. Tit. von wucherlichen Contracten / 6. Da aber dannoch) in verb. binnen der Zeit / da ihne die Hülffe angekündiget / und also in continenti. Dan. Moller. lib. 2. semestr. 19. Zanger. de except. part. 3. c. 26. n. 125. Andr. Rauchb. part. 2. qu. 25. n. 104. vers. in hac v. provinciis.* Ubi itaque intervallum istud ad Terminum Saxonicum est restrictum, Jüdex id præcipue sequi debeat, *l. in fraudem 46. §. fiscalibus 10. w. de jur. fife. l. promissor Stich 21. w. de constit. pecun.* Sed tamen eo ipso jure hoc non semper procedit, sed quando de mente disponentis aliter non constat, in dubio, verbum in continenti de præsentis momento temporis

poris est accipiendum, *Bart. in l. 1. c. si certum petatur*, aut definitioni Judicis relinquendum.

XXIV. Privata autoritate constituitur tempus a privatis rerum dominis, & administratoribus. Quilibet enim rei suae legem dicere potest, quam vult, *l. 21. C. mandati. Gail. de Arrest. Imp. c. 6. n. 22.* & quoad fit per legem, haud raro potest etiam fieri per pactum *l. non impossibile § 0. c. de pact. l. ult. C. de fidejuss. Hering. tr. de fidejuss. c. 27. part. 1. n. 117.* Quemadmodum igitur hoc tempus voluntate & conventionem privatorum constituitur, illud vero prius Judicis sententia & decreto; ita utrumque etiam diversimode appellatur, scilicet unum judiciale, & plerumque Terminus a Practicis, alterum vero conventionale.

XXV. Tempus vero quod ipsa lex ordinat atque praescribit, dicitur legale, seu legitimum, uti appellatur *in l. 4. §. 5. c. de re judic.* quod ab ipsa lege constitutum ac introductum est. *l. 38. §. 1. ibi: tempora ei dare, qua lex revertentibus praestitit c. ex quib. caus. major.* Idque legis vocabulum accipiendum generaliter, ut & statuta, imo non tantum jus scriptum, sed etiam non scriptum comprehendat, *§. 10. Inst. de J. N. G. & C. pr. Inst. de Nupt. l. 31. c. de legib.*

XXVI. Sciendum de hoc tempore legali, illud praescribere observandum esse, cum sit quasi de forma actus, quo non servato, actum corrumpere necesse est, *Gail. l. 1. obs. ult. Barbof. Locuplet. l. 18. c. 5. n. 40.* Unde termino legis elapso, non admittitur mora purgatio, quia est peremptorius, *Gail. l. 2. obs. 19. n. 11.* Propterea quoque ejusmodi tempora alias vocantur fatalia, dies fatales, tempora dierum fatalium, quia tempore, quod lex praescribit, elapso, res recipit fatum & finem, *gl. in l. 2. pr. verb. fatalium, C. de tempor. & repar. appell.* Est enim in causarum disceptatione fatum aliquod, *l. 41. C. Theod. de appellat. Cujac. c. 16. de praescri.* Unde etiam dicuntur fata causarum, *l. 14. C. de Advoc. 1. l. 3. circa med. C. de legib.*

XXVII. Praeterea notetur, quod tempus legale aliud sit continuum, aliud rursus utile. Illud est, quod juxta sonum verbi, conti-

continuo & sine interruptione currit, nulla habita ratione, an dies sint feriati, vel non, an quis sit praesens vel absens, an haberi possit copia Judicis vel non, sitne facultas actori agendi, Reo defendendi, vel non, *l. fin. C. de praeser. long. temp.* Hoc vero utile haec omnia attendit, ita ut non currant dies feriati, & tempus absentiae ignorantiae, iustive impedimenti in Judice, Actore, Reo subducatur. *l. 1. de divers. temp. praescript. gloss. in l. ult. de temp. integr. restit. Alber. Gentil. de divers. temp. appellat. c. 14.*

XXIIX. Unde ut tempus utile currat, tria requiruntur, videlicet, ut non sit impedimentum agendi, nec ex parte rei, nec actoris, nec Judicis, ut inquit *Balb. de praescript. in 2. p. 3. princ. qu. 6. n. 2. 3.* Quare ubi lex voluit, quod tempus sit utile, id expressit, ut in *cap. ne pro defectu, de elect. & in cap. quia diversitatem de concess. praebend.* ubi tempus ad eligendum non currit legitime impedito. Tempus autem hujusmodi propter bonum publicum a legibus concessum est, ut constat praecipue in *l. sicut 3. & l. omnes 4. C. de praeser. 30. vel 40. ann.* Regulariter alias tempus legale est continuum. *Bart. in Auth. de Appell. n. 1. & in Auth. de Her. & Falc. §. illud quoque. n. 4. Surd. decis. 204. n. 6.* praesertim ubi odium consideratur, *Gem. in Reg. de Ann. poss. qu. 37. Surd. decis. 189. n. 1. Balb. de praeser. in 2. part. 3. pr. qu. 6. n. 1.* ubi dicit, quod in omni praescriptione legali, vel statutaria tempus sit continuum.

XXIX. Haec divisionis species non semper sunt simplices, sed aliquando miscentur. Unde tempus oritur quadruplex, secundum ea, quae ex *gl. in l. ult. C. de temp. integr. restit.* proponit *Bard. de temp. util. & contin. in c. 7. cui addatur Bach. 2. Tr. D. 30. th. 7. lit. C.* Est enim tempus aliud 1. continuo continuum, & a principio & in progressu, quo pertinet tempus usucapionis, & praescriptionis *l. 31. §. 1. de usucap. l. ult. in fin. C. de long. temp. praeser.* Aliud 2. est continuo utile, & a principio & in progressu, quale est tempus petendae bonorum possessionis, *§. 6. Inst. de bonor. possess.* ubi non tantum ratione initii, dies ex tempore scientiae, adeoque utiliter currere incipiunt, sed porro etiam, postquam currere

currere inceperunt, eximuntur dies, quibus quis petere fuit impeditus, *l. 2. C. qui admitt. ad honor. poss.* Aliud 3. est secundum quid utile, & secundum quid continuum, utile a principio, continuum in progressu. Tale est decendium in appellatione, quod demum currere incipit ex die scientiæ, sed postquam incepit, procedit continuo, *l. 3. C. quom. & quand. Jud. cap. 8. de appellat. in 6. C. l. A. th. 3. quand. appell. add. l. 6. w. de Calumniat.* Denique 4. aliud secundum quid continuum. Cujus exemplum tradit *Bard. in d. tr. de temp. utili & contin. c. 7. n. 3.* quod tamen non est unius, sed duorum temporum, appellationis scil. interponendæ & prosequendæ.

XXX. Diximus, quod tempus continuum diebus feriatis & non feriatis labatur. Ideo quoddam tempus quoque est feriatum, quodam vero non. Feriatum est, quo a forensibus negotiis & jure dicendo Magistratus vacare solent, & sui potestatem facere non consueverunt, *l. 5. & l. 1. C. de feriis.* Non feriatum, seu juridicum, *arg. l. 7. C. de fer.* quo omnia prædicta fieri solent, & licite possunt, quo Judex tria verba satur, do, dico, addico; Do scilicet actionem, dico, scil. jus, addico, aliquid mea sententia. Hinc Ovid.

Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur:

Fastus erit, per quem lege licebat agi.

Et de his *Alciat. 3. parerg. c. 2. Coraf. Miscell. 18.* Tale tempus in dubio præsumendum est, ferias qui allègat, illas tenetur probare. *Zang. part. 2. de except. c. 7. n. 16.*

XXXI. Feriæ, quæ constituunt tempus feriatum, sunt varîe ac multiplices, & diversis in locis diversæ observantur, etiam in nostro Imperio, maxime propter Calendariorum & Religionis diversitatem. Quanquam in Camera Imper. de festis diebus utriusque Calendarii, & Juliani, & Gregoriani, ratio habeatur. *Vid. Roding. w. Camer. l. 2. c. 12. n. 10. in not. Brunnem. de Proc. c. 6. n. 25. 26.* Qui autem dies autoritate publica feriatum sunt constituti, illud habetur in *Recess. Imp.* & præprimis in *Ord. Cam. P. II. Tit. 33. Von Vacanz und Ferien.* Illi sunt fere, de 24. Decembr. usque

usque ad 6. Jan. inclusive, a Dominica Elto mihi usque ad Domini-
cam Invocavit, a Domin. Palmarum usque ad Festum Quasimodo-
geniti, a Domin. Vocem Jucunditatis usque ad Exaudi. Pro Festo
Pentecostes ad Domin. Trinitatis. De 8. Julii usque ad 14. Augusti,
utrinque inclusive, quæ feriæ Caniculares vocantur. *Recess. Imp.*
1674. §. die Unterscheidung 88. *Is. die grosse Vacanz.* Reliquos,
præter Dominicos, dies in sanctorum honorem tradit quolibet
mense varios, *Jac. Blum. Proc. Camer. Tit. 62.*

XXXII. Nec denique omittendum, quod tempus habea-
tur etiam aliquod privilegiatum, quo ob inevitabiles circumstan-
tias, jura de apicibus & rigore suo remittunt, cujusmodi est tem-
pus belli & pestis, quæ equiparari solent, teste *Everh. loc. leg. 90.*
n. 22. Mysf. 3. obs. 69. n. 6. Nam multa, quæ extra casum neces-
sitaris non valerent, nec impune fierent, permittuntur tempore
necessitatis, utpote quæ legem non habet, sed imo facit legem, &
reddit licitum, quod alias de Jure est illicitum. *Barbos. Locupl. l.*
12. c. 5. axiom. 16. & 17.

XXXIII. Atque sic, quantum sufficere potest, singulas
voces thematis nostri consideravimus, ut jam totum ac in uni-
verso ita describere queamus, quod legale mensium tempus, seu
spacium mensuum sit spacium, seu tempus certo dierum numero
constans, a lege ita præpositum, ut actui, seu juribus competen-
tibus, initium, durationem & finem determinet; ex quo articulo
competat, & rem afficere incipiat, quando & quousque vere, &
in effectu competat, denique quando cesset, ac desinat: vel, ut
ita loqui liceat, Juris nativitatem, vitam & mortem suis terminis
circumscribit, *arg. l. 5. princ. ibi: quæ obligatio nascatur de præser.*
verb. pr. l. ibid. intra annum vivere, de perpet. & temp. action.
l. 3. §. 1. ibi: litem mori patiatur & quæ in fraud. credit. Cui
definitioni nihil amplius addimus, per ea, quæ in antecedentibus
prolixè tradita sunt.

XXXIV. Cum vero in hac ipsa definitione dixerimus de
certo dierum numero, quibus hic mensis noster & spacium men-
struum constet; utique ille numerus determinandus est, id quod
C lane

fane momenti non exigui, & variaz reperiuntur opiniones, adeo, ut hanc disputationem gravem, nec satis discussam atque cognitam affirmare non dubitaverit *Mench. de Arbitr. Jud. l. 2. Cent. 1. cas. 50.*

XXXV. Quidam quatuor septimanas, in unamquamque septimanam 7. diebus, atque ita 28. diebus in mensē computatis constitui arbitrati sunt, *Panorm. in c. licet, n. 6. de suppl. negl. prat. l. cum bissexto 98. in fin. de V. S. arg. l. semper in obscuris 9. n. de R. I. & quendam adducit Schubh. de Austreg. c. 9. n. 75.* Sed ab illo ibidem in n. seq. recte refutatur. Quam opinionem adhuc multi sequuntur, sed rem tamen non recte attendunt, quando hoc spacium menstruum, & tempus quatuor hebdomadam, pro uno atque eodem reputant, ac in judiciis, eine Monats- oder vier wöchentliche Frist / vice versa, unum pro altero concedunt.

XXXVI. Vel computant 27. dies & horas 8. quem mensē lunarem conjunctionis, consecutionis vel synodicum, aut 26. dies & 6. horas, quem apparitionis, aut illuminationis appellant. *Galen. in Comment. lib. de septimestr. part. 6. 3. prognost. c. 4. & lib. 3. de decret. diebus. Tiraquell. in l. si unquam. 8. in verb. susceperit liberos. n. 208. C. de revoc. donat. Alber. Gentil. de var. temp. appell. c. 4. de mensē.*

XXXVII. Vel tot dies, quot duodecima pars anni habet, juxta quam computationem, cum annus 365. dies & 6. horas contineat, mensis constare deberet 30. diebus, 10. horis cum dimidia. *Hoftiens. in c. licet. 3. Alex. cons. 114. n. 13. l. 5.* Quam intricacionem dicit esse satis intricatam, cum per ipsam ad divisionem nedum horarum, sed & momentorum perveniat.

XXXVIII. Alii asserunt, quod computatio fieri debeat, prout menses currunt, ita gl. in c. quam sit 6. verb. mensē de Elect. in 6. Aret. in §. praterca 1. n. 2. Inst. quib. non est permiff. Scaccia de Jud. lib. 2. c. 3. n. 358. ubi quod mensis terminatur eadem die mensis sequentis *Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 24. n. 15. & alii apud Jordann. Elucubr. divers. lib. 10. tit. 12. n. 30.* ubi dicit, quod si beneficium vacet, v. gr. sexta die Mart. semestre, quod datur

ter ad illud conferendum, complebitur 5. die Septembris. Late
Mench. de Arbitr. Jud. lib. 2. cas. 50. n. 21. 22. ubi quod mensis
 aliquando habeat 30. dies, habita relatione ad mensē, in quo in-
 cipit dilatio concessa. Siquidem frequentius etiam & a multis ex-
 istimatur, pro quolibet mense tot dies computari, quot quilibet
 mensis habet, in quo terminus est constitutus. Ideoque si in prin-
 cipio mensis terminus præfigatur, computationem fieri debere secun-
 dum numerum mensis istius, si in medio, respiciendum ad mensē,
 in quo incipit terminus, & ad sequentem, atque tum divisionem
 fieri pro rata, *gloss. in c. quam sit Excessus 6. in verb. mensē de*
Elect. in 6. Bart. & Alciat. in l. cum bis sextum 98. Panorm. d. l.
qui dicit hoc communiter servari, Hieron. Butigella in repet. l.
lecta 40. n. 62. seq. w. si cert. petat.

XXXIX. Verum rejectis his & aliorum opinionibus, &
 theoreticæ, & practicæ veritati magis consentaneum est, in omni-
 bus mensium præscriptionibus, vel terminis, sive ab homine, sive
 a lege, cum vel sine ministerio Judicis constitutis, adeoque quo-
 tiescunque jure communi, Imperii Constitutionibus, Statutis, vel
 LL. municipalibus, in ultimis voluntatibus aut contractibus, men-
 sis unus, aut plurium mentio fit, toties in singulos menses regu-
 lariter 30. dies computandos esse, nisi aliud diserte cautum, ex-
 pressum vel conventum reperiatur. *Rauchb. part. 2. quest. 24.*
 quam communem esse computandi rationem non ille solum asse-
 rit, sed idem testatur *Alphons. a Caranz. de part. c. 12. §. 5. n. 40.*
 & communi Germaniæ consuetudine etiam in Cam. Imperiali rece-
 ptam esse constat ex *Ord. Camerali part. 2. tit. 30. §. 4.* Unde sol-
 len in obgemeldten Fällen / je für einen Monat dreyszig Tage
 gerechnet werden. In causis tamen Executionum, pro quovis
 mense, 4. hebdomadae, atque sic 28. dies computandæ leguntur
 in *R. l. 1548. §. Etliche andere 53.* Sed illud ibi in casu speciali
 duntaxat constitutum est, ideoque ad alios extendi non debet. *Jac.*
Blum. Proc. Camer. Tit. 27. Schwanmann. lib. 1. Process. Camer.
Tit. 27. n. 2.

XL. Hæc computandi ratio etiam Jure Saxonico aliter non obtinet, quamvis ibidem magis frequentetur terminus Saxonicus & spacium 6. septimanarum cum 3. diebus, quod in Citationibus, *Land-R. l. 1. art. 41. & 67. lib. 3. art. 5. & 29. Chil. König. in Proc. c. 35. in pr. & c. 37. n. 2. & 3. Matth. Coler. de Proc. Exec. part. 1. c. 1. n. 14. in Probationibus, d. lib. 1. Land-R. art. 61. & 67. Weichbild art. 68. & 75. Constit. Elect. 16. part. 1. in juramentorum præstationibus, d. lib. 1. L. R. art. 11. & 62. Const. Elect. 12. part. 1. Chil. Kon. in Proc. cap. 66. Joann. Schneidev. §. item si quis postulanti, n. 82. Inst. de action. in Exceptionum, Replicarum, Duplicarum, Triplicarum productionibus, quæ sunt post attestationum publicationem, *Const. Elect. 18. P. I. in Leuterationum prosecutionibus, Const. Elect. 19. P. I.* Denique in omnibus Executionum actionibus usitatissimum est.*

XLI. Quem terminum Saxonicum a cancellis hujus dissertationis, & thematis nostri non exclusum, sed comprehensum volumus. Maxime, cum alleg. *Rauchb. in quest. adducta 24.* illud notanter addat, quod illi tres dies in termino Saxon. ideo de consuetudine adjecti sint, ut mensis cum dimidio, vel sesqui mensis compleatur *Apostil. ad Art. 58. Weichbild. Zobel. lib. 1. different. §. 1. & 56. Matth. Coler. de Proc. Exec. part. 3. c. 6. n. 2. Schneidev. in §. bona fidei. Instit. de action. uti refert Du. Carpz. Resp. Elect. Juris 103. tit. 10. lib. 5. n. 6.*

XLII. Hanc computationem 30. dierum pro uno mense, probant DD. varie, quæ omnia huc referre paulo longius foret. Inter alia etiam provocant ad autoritatem veterum interpretum, menses ita computantium. Cum Græci in primis ita mensium computationem ineundam esse censuerint, & plures alii, *Cujac. in l. bis sextum 98. de V. S. c. 10. de divers. temp. in recit. ad tit. C. de temp. & repar. appell. & ad Jul. Paul. d. t. lib. 4. ubi inquit, se hanc computationem semper sequi atque Hippocratem ipsum 270. dies pro novem mensibus computare, lib. 2. Epidem. 3. sect. gloss. & Joann. Andr. in cap. quam sit de elect. in 6. Tiracq. in l. si unquam, verb. susceperit liberos, C. de revoc. donat. Menoch. de Arbitr. Jud. lib. 2. Cent. 1. cas. 50.*

XLIII. In-

XLIII. Insignem usum præstat hæc computatio tum in aliis, tum præcipue etiam eo casu, ubi quæstio de partu legitimo agitur, ut neque abs re, nec hoc loco incongruum fuerit, de hoc aliquid referre, quia quæstio magni præjudicii, cum notum sit, quod partus ex præmature coitu, seu ante definita tempora editus, pro legitimo non habeatur, & in jure increpetur, ac varia idcirco de ejusmodi partu in jure dispositio habeatur. Peculiaris textus est in jure Saxon. des Land: Rechts / *ib. 1. art. 63.* ubi dicitur: Wann das Weib / ehe dann die Zeit kommt / gebiehet / so mag man solch Fröh Kind an seinen Ehren schelten: Also auch / wann ein Weib / nach ihres Mannes Absterben / Kinder gewinnet / mag man solch Kind auch beschelten / wann es zu späte geboren ist. Neque id mirum, aut alienum a jure civili, modo constet, quis legitimi partus sit terminus, quod tempus maturum?

XLIV. Cum vero homines delicta sua nimium quantum celare soleant, nec semper ingenue confiteantur, præprimis quoque in delictis carnis; ideo huic rei modus quærendus fuit, per quem etiam contra inficiationem constet, partum legitimo tempore esse editum, nec nescimus Quam in re præsertim Dni Medici, & Philosophi sum studium Jctis præbuerunt, quorum sententia, & præprimis Hippocratis in *l. septimo 12. de stat. hom. & l. intestato 3. §. fin. de suis & legit.* relata & probata.

XLV. Ut proinde menses ad minimum septem requirantur ad maturum & legitimum partum. *Plutarch. lib. 2. de placit. Philos. §. 18. Plin. lib. 11. natur. histor. c. 31. Gell. lib. 3. N. Att. Teraquell. in l. si unquam, in verb. suscepit liberos. C. de revoc. donat. Alciat. l. 1. Parerg. c. 11. Cel. l. 22. lect. antiqu. c. 3.* Intelligitur autem, licet uno saltem die vel duobus mensis fuerit inchoatus. Nec enim menses septem integri requiruntur, ut notat *Accurs. in d. l. septimo, & l. in testato 3. Beust. de Jure Connub. part. 2. c. 36. & Ulpianus in l. intestato §. ult. de suis & legitimis*, ait, natum 182. dies, justo tempore esse natum; quod sane tempus secundum omnes, est sex mensium & dierum duorum. Et scribunt *Aristor. & Plinius*, debiles admodum esse hos partus, & sæpe evenire, ut deficient foramina

mina vel in auribus, vel in naribus. Quanquam 182. dies inceptos, non sufficere, sed requiri exactos velit *Alber. Gent. de divers. temp. appellat. & de nascend. temp.* qui 182. diebus adjicit insuper 25. horas, ut dimidium anni compleatur: Quare si a die nuptiarum, & consummationis per benedictionem sacerdotalem matrimonii, sexto mense partus nascatur, quin novi conjuges, commixtionis carnalis, ante copulam sacerdotalem, infimulari queant, vix ambigendum est.

XLVI. De octimestri spacio, circa partum, res magis controversa est, quam de præcedenti. Disputant enim Medici, an partus octimestris, natus scil. post dies 210. usque ad dies 240. (tot enim dies constituunt 8. menses) sit perfectus & vitalis? & communiter in negativam inclinant sententiam, non esse ejusmodi partum perfectum & vitalem. *Dion. Gothofr. ad l. 12. w. de stat. hom. Gell. lib. 3. Noct. Attic. c. 16. Dan. Moll. lib. 3. semestr. 18.*

XLVII. Sed vero disceptatio hæc de partu octimestri perfecto & vitali nil quidquam effecti & utilitatis habet, cum certe & exacte, octavo vel 7. quin & 9. vel 10. mense a conceptionis die natus, quis sit, dissimulante præsertim uxore, terminus conceptionis, constare nequeat, nec inde conjuges novos commixtionis carnalis præmaturæ, nec viduam stupri inculpandam esse, putandum est. Defuncto siquidem marito, num posthumus 8. vel 9. aut 10. conceptionis mense sit editus, nunquam certe asseri potest. Vivente autem marito, si 8. mense a die nuptiarum partus fuerit procreatus, quis dicere certo ausit, partum esse octimestrem, cum septimestris, adeoque legitimus esse queat? Nam sæpe mulieres ipsæmet in tempore & momento conceptionis falluntur, quidni alii nuptiarum observatores? *Carol. Molin. in addit. ad decis. in l. 2. n. 4. verb. sexto, C. de honor. possess. contra tabulas Dn. Carpzov. Jurispr. Consist. lib. 2. tit. 17. Dec. 226. Quo facit & Resp. Scabin. Lips. quod idem Carpz. adduxit lib. 5. Resp. Juris tit. 10. Resp. 103. n. 15. Richter. Decis. 89.*

XLVIII. At quid, si defuncto marito, vidua posthumum edat, quin nunquam non paucitas dierum probat ac firmat partum legitimum a marito defuncto procreatum. Plurimos vero post dies

dies si posthumus fuerit editus, saepe controversia movetur, ac de partu dubitatur. Sed & tum pro partu legitimo habetur, licet post obitum patris, die 240. 250. 260. vel 270. nono scil. mense, vel ab initio, vel in ejusdem fine fuerit editus, diebus 270. pro novem mensibus computatis. *Rauchbar. quest. 24. n. 34.* Quo facit *Consil. Facultatis Theol. Rostoch. in verb.* Ob dieser partus, der in der 37. Woche / nach gehaltener Hochzeit gezeuget / legitimus sey / halten wir dafür / es könne solches von niemand aelauget werden / es wäre denn / daß er aller *Medicorum* und *Physicorum* *sententias*, auf welche sich der *Factorum* Meinung gründen / wie du ersehen / in *l. septimo mense. c. de statu hominum*, umzustossen / und nichtig zu machen / sich wölte untersehen / apud *Georg. Dedekem. Volum. 3. Consil. lib. 4. sect. 1. n. 7. p. 440.*

XLIX. Mense decimo partus est frequentior, quem & sacra pagina, Sapient. 7. & Civile jus admittit, *arg. l. Gallus, pr. c. de lib. & posth. l. ult. C. de posth. hered. Salmuth. ad Panceroll. l. 2. memorab.* Secundum ordinarium igitur naturæ cursum, decimum mensis completus, est extremus pariendi terminus. Unde *Autor lib. Sap. d. c. 7. In utero*, inquit, *matris mea formatus sum cum tempore decem mensium.* Et *Plautus in Cistellaria refert*, puellam compressam, exacto 10. mense, filiam peperisse. *Aristot. etiam l. 7. hist. animal.* ait: *Soli homini multiplex pariendi tempus datum.* Nam & septimo mense, & 8. & 9. parere potest, & quod plurimum, decimo. Id quod lege 12. tabularum etiam proditum est, ubi decem viri ita statuunt, ut, si qua mulier post viri mortem in 10. mensibus proximis pareret, qui quæve ex ea nasceretur, hæres esset. Et testatores dicere solebant, si filius vel filia, intra 10. mensium spacium, post mortem meam editi fuerint, hæredes sunt, *l. ult. C. de posth. hered. Instit. l. ult. c. de fidei commiss. libert. l. Gallus 29. in pr. c. de liber. & posth.* Ac *Ulpianus*, ut de jure certo, in *l. 3. §. pen. c. de suis & legit. hered.* respondet his verbis. *Post decem menses mortis natus, non admittatur ad legitimam successionem.*

L. Nihilominus undecimestres partus & Physici & Medici,
 ac Icti plerique, ut legitimos recipiunt, si in principio 11. mensis editi fuerint, vel 11. mensum attigerint, Hippocr. de octimestr. part. in fin. & de natur. puer. Item lib. 9. natur. Instit. c. 5. Arist. l. 7. hist. animal. c. 4. Gell. c. 15. lib. 3. Noct. Attic. Bapt. Montan. Consult. Medicin. Cent. 3. Consult. 9. Tiraquel. in l. Si unquam, verb. suscepit liberos. n. 208. seq. Alciat. de praesumpt. regul. 1. praesumpt. 40. Atque ita in Dicalterio Wittenbergensi de undecimestri partu judicatum fuit, atque simul de septimestri; & dierum numero, quot mensi tribuendi sunt, cujus responsi exemplar hoc est: Als ihr uns berichtet / daß ein Ehemann / Donnerstag nach Michaelis / im 85. Jahr / ins Land zu Braunschweig verreiseth / und den 16. dieses Jahres wieder anheim kommen / dessen Weib folgendes den 28. Tag Monats Julii ein Kind zur Welt bracht / und acht euren Bericht nach / mit demselben 43. Wochen / von Zeit an / als der Mann von ihr verreiseth / schwanger gangen / und nun Zweifel vorfiel / ob solche Geburth vor Ehelich zu achten? Demnach sprachen wir verordnete DD. vor Recht / di. weil diese 43. Wochen von Zeit an / als der Ehemann weg gangen / bis auf den 28. Julii / dreihundert einen Tag / und diese hinwieder 10. Monat und einen Tag / wenn auf jeden Monat 30. Tage / wie dissfalls billich geschieht / gerechnet / austragen / oder da gleich in diesen Fall / auf jeden Monat 29. Tage / und 12. Stunden / nach etlicher Meinung / zu rechnen seyn solten / doch mehr nicht / denn 10. Monat 6. Tage / und etliche wenige Minuten machen / folgendes von den 16. Jan. dieses 86. Jahres / als der Mann wieder anheim kommen / bis auf den 28. Julii / 27. Wochen / und 4. Tage seynd / und also der Monat 29. Tage / 12. Stunden austragen / und aber im Rechten verordnet / daß ein Kind in Anfang des elfften Monats / so wohl auch im siebenden Monat / es sey im Anfang / Mittel / oder zu Ende / an seinen Ehren nicht mag gescholten werden / sondern vor des Mannes recht und Ehlich Kind zu achten.

achten. Derofwegen ist auch gemeldter Ehemann / sich des Rins
 des als ein Vater anzunehmen / und dasselbe vor das seine zu
 erkennen / und zu versorgen schuldig. addat: notanter *Sand Dec.*
Fris. L. 4. T. 8. d. 10. Patet ergo ex hisce omnibus, quod in sin-
 gulos hos menses triginta dies debeant connumerari.

LI. Plura adhuc testimonia passim in jure extant, quibus
 iste numerus 30. dierum exprimitur, & in locum unius mensis po-
 nitur atque præfigitur; sic hæres intra 30. dies Inventarium inci-
 pere jubetur, *l. ult. C. de jure deliber.* Tertium legis Aquiliae caput
 refertur ad 30. dies præcedentes rem ruptam, & damni aestimatio
 fit, quanti its res fuerit. Si Creditores securitates confecerint de
 debito, vel fortis vel alterius cujuscunque contractus gratia, in
 quo numeratio pecuniarum, vel datio certarum specierum scripta
 est, intra 30. dies, seu duos menses, post securitatis hujusmodi
 expositionem connumerandos, exceptionem non numeratæ pecu-
 niae opponere possunt. Nam post excessum istorum dierum talis
 exceptio cessat, *l. in contractibus 14. §. super 2. C. de non numer.*
pecun. In adilitio edicto judicium redhibitorium intra duos menses
 conceditur, *l. si venditor 28. de edilit. Edict.* quos duos menses esse
 dies sexaginta, ostendit *§. C. in l. ediles 38. pr. & Eod.* Et sic ab
 uno mense usque ad ultimum exempla in promptu sunt, ubi certis
 causis ac rebus, ejusmodi spacium 1. 2. 3. 4. 5. 6. & deinceps plu-
 rium mensium a jure determinatum est, quibus enarrandis tempori
 studentes hac vice superfedemus, magis e re nostra existimantes,
 qui hæc ad usum fori referamus & demonstramus, siquidem isto-
 rum fatalium magna subinde in Processu & necessaria observatio
 habetur.

LII. Cum itaque citatio initium sit Judicii ac Processus,
per text. in §. fin. Instit. de pæn. remer. litigant. & in cap. quo-
nam 11. de probation. in l. de unoquoque 47. & de re judic. DD.
ad rubr. & C. de in jus vocand. Igitur merito etiam hanc ipsam
 citationem hoc loco præmittimus. Et constat, quod Terminus
 in citatione aliquis præfigi, & ille præfixus, congruus esse debeat,
 alias si nimis brevis apponeretur, citatio non valeret, *per text. in*
l. aut

l. aut qui aliter, §. w. quod vi aut clam. Et Panorm. inc. i. de dilations. dicit, licite appellari, si terminus sit nimis brevis, & ibid. n. 7. docet, quando terminus dicatur nimis brevis. In civilibus ad minus debet esse 10. dierum, text. in l. ad peremptorium 68. cum. l. sequ. w. de Judic. Gvid. Pap. Decis. 429. n. 6. incip. procedi debet. Dantur tres termini secundum formam juris in d. l. ad peremt. cum. seq. Aliquando unicus loco peremptorii, l. nonnunquam 72. w. de Judic. l. consentaneum, 8. C. quom. & quand. Jud. Ideoque Ulpian. in d. l. nonnunquam dicit, eum, qui jus dicit, pro conditione causa vel persone, vel temporis, ordinem edictorum, vel compendium moderari debere, l. i. C. de dilat. & in l. oratione 7. w. de feriis. Observandum autem, jura non requirere, ad inducendum peremptorium, trinam citationem necessario, sed sufficere unicum terminum, si tantum tempus contineat unica, quantum trina citatio, in d. l. consentaneum, & d. l. nonnunquam. Justitia per hoc non læditur, & jura voluerunt, plures dilaciones dari, ut frenum imponerent Judicibus, ne nimium properarent, l. si finita, 15. §. si forte 22. w. de damn. infect. Bald. in l. 2. n. 1. C. quom. & quand. Jud. Præterea alia citatio est initio judicii suscipiendi, alia in reliquis actibus Judicii.

LIII. In Camera Imperiali tempus citationis fuit olim arbitrarium, & considerata loci propinquitas vel longinquitas, rest. Gail. l. 1. Obs. 53. Hodie vero terminus comparitionis satis amplius præfigitur, & quidem ad minimum 60. dierum, per R. L. 1654. §. würde hierauf 36. quo Reo satis amplum spacium sit, se ad sui defensionem præparandi & deliberandi, utrum cedere an contendere velit. Atque hi 60. dies in omnibus Citationibus tam S. Q. quam appellationum præfiguntur, præterquam in citationibus, ad reassumendum, & in citationibus, Mandatis sine clausula annexis, in quibus utrisque duntaxat 30. dies ad comparandum præstituuntur.

LIV. Quo autem Mandati C. C. & S. C. differentia hodie eluceat, utriusque, & quidem Mandatorum de solvendo hodie omnium frequentissimorum formulas hic subjungimus: Hierumb so gebieten wir auch samt und sonders (intellige si plures debitores in solidum

solidum obligati sint) von Röm. Käys. Macht / bey Pön zehen
 Marck löthiges Goldes / halb in unsere Käyserl. Cammer / und
 zum andern halben Theil / Klägern unnachlässig zu bezahlen /
 hiermit ernstlich / und wollen / daß ihr dem nechsten / nach über-
 antwortung / oder verkündigung dieses Brieffs / ohne fernern
 Verzug und Einrede / obangezogene verfallene noch unbezahl-
 te / wie auch künftige / alle und jedes Jahrs verfallende
 Zinsen / samt gebührenden Interesse, und deswegen verursach-
 ten Kosten und Schaden entrichtet / vergnüget / und bezahlt /
 hierinn nicht säummig oder ungehorsam seyd / als lieb euch seyn
 mag / obangeregte Pön zu vermeiden. Daran geschicht un-
 sere ernstliche Meinung.

LV. Atque hæc est formula Mandati S. C. cui annectitur
 hodie sequens Citatio: Wir heischen und laden euch dahenebenst von
 berührter unser Käyserl. Macht / auch Gerichts- und Rechtswegen
 hiermit auf den 30. Tag den nechsten / nach beschehener insinuation
 dieses / deren wir euch 10. für den ersten / 10. für den andern /
 10. für den dritten / letzten und endlichen Rechts-Tag / setzen
 und nennen peremptorie, oder / ob derselbe kein Gerichts Tag
 seyn würde / den nechsten Gerichts-Tag darnach / selbstien / oder
 durch einen Bevollmächtigten Anwalt / an mehr besagten un-
 sern Käyserl. Cammer Gericht zu erscheinen / glaubliche An-
 zeige und Beweis zu thun / daß diesen unsern Geboth alles sei-
 nes Inhalts / gehorsamlich gelebt sey / oder wo nicht / alsdann
 zu sehen und hören / euch umb euers Ungehorsams willen / in
 vorgemeldte Pön gefallen seyn / mit Urtheil und Rechtsprechen
 erkennen und erklären / oder aber beständig erhebliche Ursachen /
 ob ihr einige hättet / warumb solche Erklärung nicht geschehen
 soll / fürzubringen / und endlichen Bescheids darüber zugewar-
 tet. Wenn ihr kommet / und erscheinet alsdann also oder nicht /
 so wird doch nichts desto weniger / auf des gehoriamen Theils /
 oder seines Anwalts anrufen / und erfordern / hierinnen in
 Rechten / mit ermeldter Erkänntnis / Erklärung / und andern
 D 2 gehen

gehandelt werden / wie sich das seiner Ordnung nach gebühret.
Darnach wisset euch zu richten. Geben Speyer / 1c.

LVI. Hæc autem citatio, quæ communiter nominari consuevit: Annexæ citatio solita, quoniam regulariter Mandatis S. C. annexi solet & debet, vigore C. p. 2. tit. 25. §. per. in Mandatis C. C. omittitur, quare si antecedenti formulæ Mandati S. C. post. verba: Daran geschiehet 1c. vel etiam post verba: oben gedrohet. Von zu vermeiden / adjungas verba sequentia, habes formulam Mandati C. C. Continent enim clausulam justificatoriam: Im Fall ihr aber durch diß unser Käys. Geboth beschwehrt zu seyn / und warumb demselben anbefohlnen massen / nicht zu gehorsamen wäre / erhebliche beständige Ursachen / und Einrede zu haben vermeinen soltet / alsdenn heissen und laden wir euch von berührter Käyserl. Macht / auch Gerichts- und Rechts- wegen / hiermit auf den 60. Tag den nechsten / nach beschehener insinuation dieses / deren wir euch 20. für den ersten / 20. für den andern / und 20. für den dritten / letzten und endlichen Rechts-Tag setzen / und benennen / peremptorie, oder ob derselbe kein Gerichts-Tag seyn würde / den nechsten Gerichts-Tag darnach / selbst oder 1c. erscheinet / solche euere Ursachen und Einrede / in Rechten gerühlich fürzubringen / allenthalben unsers Käyserl. Cammer-Gerichts Erkantniß und förderlichen Entschieds darüber zu gewarten. *Prout adducit Blum. in Pr. Cam. Tit. 34. §. 13. 14. sequ.*

LVII. Ad hunc fere modum Curia Provincialis in Electoratu Saxonie decernunt Inhibitiones, in quibus multa statim determinata, in casum non factæ partitionis inseritur, quæ hodie quinquaginta aureorum Rhenensium, ex quo vulgo nuncupatur sine Penal-Inhibition, quæ tamen in ulterioribus inhibitionibus duplicatur. Semper vero clausula justificatoria annexitur, qua inhibito potestas datur, si ex justitia causæ parendum non duxerit, ut Curias plenius informet, de qua clausula provisum in Ord. Polit. de anno 1612. tit. von Justitien-Sachen n. 9. in verb. den Inhibitionibus aber allezeit die Clausula justificatoria deutlich / anse
führe

fählich / und verständlich inseriret werden. Restringuntur hujusmodi inhibitiones insuper ad praeventionem Electoralem, ex peculiari Edicto D. Aug. Elect. Sax. sub. dato **Annaburgk** / 2. Jan. 1579. Curiis provincialibus intimato, in verb. Da der **Gerichts**: Herr dasjenige / derothalben umb Inhibition angesucht wird / etzwa auf unsern sondern Befehlig fürgenommen / daß er sich auf solchen Fall die Inhibition nicht irren lassen dürffe. Quo de plura tradit *Dr. Carpz. in Proc. Juris, Tit. 23. Art. 3.*

LVIII. Hinc talis formula Inhibitionum habetur: Als Inhibire und befehle an statt höchstgedachten meines gnädigsten Chur-Fürsten und Herrns / ich euch hiermit / bey Pön 50. Gold-Gülden Rheinisch / daß ihr alsobald nach Verlesung dieses *z.* und solches nicht anders haltet / bey Vermeidung angelegter Straffel im Fall euers nicht gehorsamen / von euch unmachlässig einzubringen. Wenn aber solches auf sonderbahren Ihrer Chur-Fürstl. Durchl. Genädigsten Befehl von euch vorgekommen / so wollet euch diese Inhibition nichts irren lassen / *z.* Und im Fall ihr hiez zu Ursachen / wie gemeldet / zu haben vermeinet / so wollet dieselben Montags nach *W.* welchen Tag ich euch hiez zu peremptorie ernenne / vor der verordneten Beysigern und mir zu Leipzig uffir Rath-Hause früher Tage-Zeit anbringen / *z.*

LIX. Judicia in istis Curiis Provincialibus, quarum duae sunt in Electoratu, Lipsiae & Wittebergæ, quotannis quatuor Terminis constituta sunt & habentur, ut trium fere mensium spacio alter iste Terminus ab altero distet, quocirca illud peculiare habent, ut in citationibus integrum spacium Saxonicum non exacte, sed paulo minus requiratur, & sufficiat, quamvis ejusmodi totum spacium citatio non contineat. Cæterum adhuc aliud iudicium ibidem viget atque habetur, quod Dresdæ est, & supremum iudicium, sive Appellationum vocatur, quod itidem intervallo mensium, bis in anno frequens celebratur, uti patet ex observantia & Ordinationibus istorum iudiciorum.

LX. Jure communi requiritur, ad quemlibet actum iudicium, qui causæ cognitionem requirit, specialis citatio *Ummius*

in *Pr. Jud. Diss.* 5. *th.* 9. quod sequitur Processus juris Saxonici mordicus & acerrime, ut non modo in principio, & primo ejusque rei termino, sed & in sequentibus omnibus actibus, tempore totius Processus, nova semper citatio decernatur, & quoties eadem in scriptis emittitur, ut plurimum, nedum semper fere, legali termino comprehendatur. Neque etiam Processus summarius necessitatem citationis evitare potest, si quidquam in illo valide agi litigantes exoptent, *Zang. de Except. part.* 1. c. 2. n. 8. Quis enim non animadvertit, citationem intra articulos juris gentium & naturalis referri, quæ, si omittatur, partium nondum auditarum jura turbari necesse est, quod nec a Principe fieri potest, *l. 2. §. merito* 10. & *§. Si quis a Principe* 16. *¶ ne quid in loc. publ. Anton. Fab. in C. lib. 5. def.* 20. 21. De quo etiam clara sanctio Pontif. reperitur, in *c. sepe* 2. *vers. citationem. clement. de V. S.* Idemque probatur, per *l. de unoquoque* 47. *¶. de re judic. l. non ita Divus Marcus* 39. *¶. de Adopt.* At tamen in Camera Imper. ad totam causam, & ad omnes singulosque actus ejusdem causæ, usque ad definitivam emittitur, *Myns. l. 4. Obs.* 33. n. 1. & adversus partem contumacem absque ulteriori citatione procedi & definitive pronuntiari solet. *Myns. ibid. n. 4.* exceptis duobus casibus, in causis purgationum, & l. diffamari, in quibus bina requiritur citatio ad hoc, ut in contumaciam procedi queat, *Gail. l. 1. obs.* 51. n. 10.

LXI. Etsi vero jure civili Reus peremptorie citetur tribus vicibus & intervallis, *l. ad peremptorium* 68. & *l. seq. ¶. de Judic.* tamen hodie ubique fere locorum, & ex consuetudine generali, unica sufficit citatio, modo sit peremptoria, & in trini edicti succedat locum, & tantum temporis contineat, quantum tres illæ citationes juris civilis, id quod jure Saxon. in spacio 6. hebdomadam & 3. dierum, adhuc magis procedit. *Zobel part. 1. Differ.* 61. *Matth. Coler. de Proc. Exec. part. 1. c. 10. Ord. Pr. Judic. Tit. 4.* in verb. Auch darneben einen rechten legalem terminum seine Nothz durfft zu bedencfen haben möge. Et clarius tit. 10. 5. Im Fall aber/ ibi: daß ihme die citation gebührlisch insinuiet / und er von Zeit an solcher insinuation, die vollkommene Sächf. Frist/ als 6. Wochen 3. Tage

3. Sage gehabt habe. Idem habetur in *Ord. Apellat. de anno 1605. Rubric.* Wie wider ausbleibende Partheyen verfahren werden soll. Atque hanc contractionem trium Edictorum jus civile ipsum concessit, prout innuunt *Ulp. in l. nonnunquam 32. ff. de Judic. & Imperator Dioclet. & Maxim. l. consentaneum 8. verb. & adversario. C. quom. & quand. Jud. sentent. proferr. deb. Gail. lib. 1. obs. 53. n. 22.*

LXII. Jure communi certus terminus probationibus non est definitus, sed a judice constituitur, *l. 1. C. Dilat. can. inducie 4. §. spacium, caus. 3. qu. 3. Gail. l. 1. Obs. 91. n. 13.* quod nec aliter in Camera observatur, sed nihilominus & temporis menstrui hac ipsa in re ratio habetur, & juxta arbitrium Judicis ad unum, duos, tres & plures menses extenditur, ut videri passim potest in *Jac. Blum. Chil. sentent. Cameral. e quibus unicam referre satis esto, & pronuntiatum est d. 17. Febr. 1669. seq. modo:*

In Sachen T. von H. Klägern/ wieder A. von W. Beflagten/ citationis ad videndum exigi medietatem hæreditatis, ejusque statum & Inventarium, & se condemnari, ist die am 9. Decembr. 1662. durch Lt. W. einbrachte addition-Schrifft und Beylagen/ als der Ordnung/ und gemeinen Bescheid zuwider/ mit vorbehaltenener Straffe/ nach Ermessiguna hiermit verworffen/ sondern ermeldten Lt. W. auf die den 22. Septembr. gemeidten Jahres ex aduerso einkommene duplicam in specie zu handeln/ das factum besser und förmlicher auszuführen/ und wie sich zu Recht gebühret/ darzuthun/ auch eine Genealogiam vorzubringen/ Zeit dreyer Monaten/ pro termino & prorogatione, von Ampts wegen angefetzt/ mit dem Anhang/ wo er also solchen nicht nachkommen wird/ daß alsdenn auf des Gegentheils ferner anrufen/ in der Sachen ergehen soll/ was recht ist.

LXIII. Jure iterum Saxonum probationi certum tempus, scilicet 6. hebdomadam cum 3. diebus, & non ultra patet, quo elapso, amplius ad probationem quis non admittitur, sed tota causa cadit, ita, ut ipsi Actori ne quidem refusus expensis & præstita cautione de lite prosequenda, ad novam actionem detur accessio. *Chil. König. in Pr. c. 17. Schneidev. ad §. in bona fidei. 30.*
de

de Action. n. 20. Andr. Rauchb. p. 2. qu. 24. n. 23. Zobel. p. 1. differ.
 § 1. Jacob. Schulz. in addit. ad Matt. Col. Decis. 104. n. 30. Land.
 R. l. 1. art. 62. circ. med.

LXIV. Iste Terminus considerari debet, ratione initii & finis. Illud sumit a momento rei judicatae, quando scilicet sententia, per quam alicui probatio fuit injuncta, vires rei judicatae consecuta est, cujus rei fundamentum altius repetere necessum non est, postquam illud clara nititur lege Electorali in Ord. Process. judic. tit. 20. in pr. ibi: Ein jeglich Part / in verb. von der Zeit an zu verhandlen / da das Urtheil seine Krafft erreicht. Atque ab hoc momento currit continuo, ita ut nullis feriis interrumpatur & impediat, l. siue pars 3. vers. feria autem 20. C. de dilat. l. 26. §. 7. ex quib. caus. major. Dan. Moller. ad Const. Elect. 16. P. 1. Carpzov. in eand. Desinit etiam iterum in hoc momento, & fine hujus termini, ut nec ultima die post lapsum termini momentum probationes admittantur. Ex quo enim terminus hic probatorius currens incipit ab eo momento, quo sententia transit in rem judicatam, utique etiam finiri debet in momento eo, quo terminus est præterlapsus. Arg. l. placet. §. ubi gloss. verb. abhinc. C. de SS. Eccles. Jus. Bart. & DD. in l. 1. si quis caut. in judic. sistend. caus. &c.

LXV. Ad hunc Terminum probatio ita tamen non est adstricta, ut intra hunc plene ac perfecte consummari debeat, veluti sentiunt, qui verbis inhaerent Specul. Saxon. in Land. R. l. 1. Art. 62. ubi: Zezeugniß soll man in 6. Wochen vollkommen. Sed sufficit intra hunc terminum Articulos probatorios, ac nomina testium, sive documentorum copias offerri, licet testes jurato recepti & examinati, documenta etiam originaliter producta ac recognita non fuerint, per Sanct. El. in Const. 16. part. 1. in pr. ibi: Ein jeglich Part / &c. Non abs re, quia difficile est intra terminum tam angustum plene ac perfecte probationes consummari; quæ potius adjuvari, quam restringi debent, l. 21. C. de Hæret. & Manich. Carpz. in Process. tit. 13. Art. 1. n. 92.

LXVI. Tempus hoc jure præfinitum regulariter semper & ubique observari debet, adeoque nec causas incidentes & summas

marias ab hoc excipere licet. *Mascard. de probationibus, concl. 122. vol. 3, Berl. P. 1. Concl. 38. n. 12. sequ. Dn. Carpz. P. 1. Const. 16. Def. 1. n. 5. sequ. & in Proc. tit. 13, Art. 1. n. 85. sequ.* Excipitur tamen, si Reus conventus de facultate braxandi cerevisiam hanc sibi competere asserit, eamque probare velit, qui ad istum terminum probationis adstrictus non est, sed specialis, nempe duorum mensium ipsi indulgetur. **Churfürst. S. L. O. de anno 1555. Rubr. brauen / schencken / und andere bürgerliche Nahrung. vers. aber auf solchen Fall. Dn. Carpz. P. 1. Const. 16. Def. 22. & in Process. tit. 13. Art. 1. n. 52. seq.**

LXVII. Obtinet vero terminus probatorius antea dictus etiam in criminalibus, in probatione Accusatoris, & reprobatione Rei, sive accusati. Quoad probationem enim, tempore probatorio elapso non licet novos adducere testes ac probationes. Distinguendum vero cum *Dn. Carpz. in Prax. Crimin. part. 3. qu. 106. n. 89.* inter probationem Accusatoris, & reprobationem Accusati, sive Rei. Ita, quamvis alias probatio & reprobatio pari passu ambulent, propter naturam correlative, juxta quam quod ab uno dispositum ad alterum quoque sit trahendum *l. ult. w. de accept. l. f. C. de indict. viduit. toll. l. 1. C. de transact. Bart. in repet. l. si quis C. cod. Const. El. 16. P. 1. O. P. J. tit. 23.* tamen accusato pro sua defensione quicquid facere licet, etiam reprobationis termino elapso, & post attestacionum publicationem, & conclusionem in causa, tam in Ordinario, quam Inquisitorio Processu. *Andr. Gail. l. 1. obs. 105. n. 10. & lib. 1. de P. P. c. 18. & DD. allegati a Dn. Carpzov.* In Processu Inquisitorio Reprobatio Rei vocatur ut plurimum deductio & probatio innocentiae, sive absolute defensio, quae ipsi utique est concedenda, & spacium ejusdem legitimum, quale vero illud sit, nulli quidem exacte est definitum, celeriter tamen & absque longa dilatione defensionem deduci debere patet *ex Ordin. Polit. Sax. de anno 1612. tit. von Justiti n. Sachen in verb. noch auch langwierige Strif und dilation gegeben werde.* Id quod Judicis arbitrio relinquendum esse videtur *arg. l. 1. f. 2. w. de Jur. del.* qui certe pro qualitate criminis, & ratione circumstantiarum, certum

certum tempus definire potest. Etenim ut maxime spacium unius mensis (vive Monats Frist) ad ejusmodi deductionem sufficere videatur, attamen si testes ex locis remotioribus producantur, vel argumenta difficilis probationis afferantur, spacium illud duplicari, vel triplicari, quandoque etiam spacium legitimæ probationis, scil. 6. septimanarum & 3. dierum concedi & multiplicari ita solet, ac potest. *Carpz. in pract. crim. P. 3. qv. 115. n. 85. 86. 87.*

LXII. Idque merito sane ita fit, cum in civilibus quoque causis terminus probatorius possit prolongari, unus atque alter ulterior concedi. Ququam enim regulariter omnis dilatio probatoria in hujusmodi causis sit peremptoria, ac pröinde non nisi semel dari debeat, *per text. in l. oratione 7. & in l. fin. c. de ser. & dilat. Bald. ibid. n. 1. l. 1. c. de dilat. DD. communiter, ibid. Myns. Cent. 1. obs. 71. Felin. inc. pastoralis 4. c. de except. n. 2. Pulchre Bart. in l. cessante 2. n. 6. c. quom. & quaud. jud. Sed tamen fallit, si probare debenti emerferit inopinate, & sine sua culpa justum aliquod impedimentum, quo casu non solum secunda & tertia, sed etiam quarta, cum solemnitate legali a Judice dari potest, *in l. oratione 7. c. de ser. Nov. 90. c. 4. & in Auth. at qui semel, C. de probat. ubi late Bart. n. 2. & 10. text. in c. in causis 15. & in c. significaverunt 36. c. de testibus. Gail. l. 1. obs. 91. Coler. part. 1. decis. 121. n. 5.**

LXIX. Etsi autem nunquam dilatio ad probandum concedatur absque prævia causæ cognitione, æqualis tamen ea non est, nec parilis semper requiritur, quarta vero præcipue exactiorem cognitionem & solemnitatem legalem requirit, quæ est, ut eam, petens primo juret, quod non malitiose, & dolose eam dilationem exposcat, juxta formam *Nov. cit. 90. c. quia vero d. c. in causis, d. c. significaverunt, de test. ubi gl. & DD. eaque solemnitas legalis injuncta quoque est in Ordin. Process. judicat. Saxon. tit. 20. §. Wir lassen auch geschehen/xc. verb. ein/ und aus erheblichen Urſachen zum andermahl/ weiter aber nicht/ als cum causæ cognitione, & solemnitate legali. Hinc in Curia Provinciali Lipsiensi dilatio prima vel secunda datur extrajudicialiter ad nudam partium implorationem, tertia & quarta autem judicialiter tantummodo, & per senten-*

sententiam interlocutoriam, quod tamen in aliis, ac præsertim inferioribus iudiciis non æque semper observari, & dilationem tertiam & quartam ex justa causa absque præstatione iuramenti per sententiam interlocutoriam injuncta, a Iudicibus concessam fuisse, sæpius compertum est.

LXX. Quandoque enim considerata tantum personarum & causæ qualitate ab ipso Iudice, loco causæ cognitionis habetur, & probationum facultas non angustari, sed ampliari debet, ne veritas occultetur, *l. quoniam 21. in fin. C. de heret. l. generaliter 12. §. necessitate, C. de reb. cred. & jur. inc. significaverunt 36. de Test. gl. in c. 1. verb. octo dierum §. de Except.* Atque illud eo magis procedit, si favor ipsius causæ concurrat, puta in Minoribus, Universitatibus & aliis, quibus beneficium restitutionis in integrum competit, de quibus, & præterea mulieribus in probatione dotis ac illatorum, *Nov. Decis. Elect. 5.* peculiariter disponit, ut præveniantur etiam ab ipso Iudice, nec opus habeant, contra lapsum terminum probatorium, restitutionem in integrum petendi, minus autem ordinario modo, & exhibitione libelli. *alleg. Decis. 5. §. Nachdem aber / ic. in verb. daß solche restitution nicht eben durch eine ordentliche Klage/sondern auch per nudam implorationem erhalten/ oder exceptionis loco gesucht / ja der Part gar vom Richter/ Gestalten Sachen nach/ hierinnen præveniret werden könne.*

LXXI. Porro & nostrum temporis spacium sese extendit ad instantiam Appellationis, ubi mox, post interpositam appellationem, occurrit tempus petendorum Apostolorum, qui alias vocantur libelli dimissorii. *Rubric. & de libell. dimiss. & literæ dimissoriæ, l. un. princ. cod.* quæ nihil aliud sunt, quam literæ, quibus Appellans a Jurisdictione Iudicis inferioris, ad Iudicem superiorem dimittitur, quorum species sunt diversæ, & satis notæ. Hi apostoli peti debent intra unum mensem sive 30. dies, id quod si appellans neglexerit, censetur renunciasse appellationi, eaque deserta redditur, *c. ab eo. 6. de Appellat. in 6. Clement. quamvis rigor. 2. Eod. l. 18. C. cod.* quia sunt de substantia & formalibus Appellationis. Petuntur autem instantanter, instantius, instantissime. Et quamvis aliud sit

tempus appellationis, aliud petendi Apostolos, *Bart. in l. 1. §. fin. w. de Appellat.* nihilominus tamen in ipsa schedula appellationis, Apostoli, eo, quo dictum est, modo, peti solent, & tutius agere appellantem, statim ipsa appellatione Apostolos petendo, asserit *post Berlich. P. 1. Concl. §. 10. n. 121. Dn. Carpz. Const. 20. Def. 7. n. 7. P. 1. & Bart. ad Pract. Ferrar. tit. de forma appell. a sentent. de fin. in verb. petere, semel, bis, & ter dicit, quod bona cautela sit, in Appellatione ipsa statim Apostolos petere, licet etiam intra 30. dies peti possint, imo debeant Gail. l. 1. obs. 139. n. 15. Berl. d. concl. §. 10. n. 117. seq. Dn. Carpz. d. def. 7. n. 2. sequ. & in Pr. tit. 118. art. 3. n. 44.*

LXXII. Utrum vero tempus petendi Apostolos a die sententiae, an interpositae appellationis currere incipiat, de hoc diversa est opinio. Eorum tamen crebrius esse receptam, qui a die latae sententiae numerant, *per l. 24. C. de appell. testatur Myns. l. 4. obs. 36.* quod etiam in foro Saxon. observatur quanquam, ne ansam disputandi praebet ea res, in ipsa statim appellatione Apostoli petantur, ut jam dictum est.

LXXIII. De Jure Camerali Appellantis arbitrio relictum est, utrum Apostolos petere velit, nec ne, idque ideo, ut calumniis atque difficultatibus in prosequenda Appellatione occurratur. *O. C. part. 2. tit. 33. Gail. l. 1. obs. 139. n. ult. Myns. l. 4. obs. 26. Meider. in Colleg. Argent. tit. quam appell. th. 9. Meru. in Decis. Wissem. P. 1. Dec. 36.* Est autem tempus Apostolorum & parti petenti, & Judici danti commune, ut intra hoc ipsum, si fuerit requisitus, terminum ad dandos Apostolos praefigere debeat. *l. 6. §. ult. l. 24. C. de appellat. Nov. 126. c. 3. in fin.* quo in termino si non compareat appellans, & Apostolos accipiat, appellatio pro deserta est habenda, *per alleg. text. in C. & Nov. c. ult. §. Judicibus. 2. 4. 6. c. ab eo. 6. de appell. in 6. Myns. Cent. 3. obs. 22. n. 4. Berl. Concl. §. 10. n. 128. sequ. Dn. Carpz. Const. 20. def. 8. & lib. 3. Resp. Jur. Elect. tit. 12. Resp. 115. & in Pr. tit. 18. art. 3. n. 3. seq.* Quam sententiam comprobavit *Sereniss. Elect. Saxon. in Resol. Grav. tit. von Justicien-Sachen/ §. 3um 29. verb. daß hinfüro der Unterrichter jederzeit dem Appellanten*

lanten / wann die appellation eingewendet wird / binnen Monats-
Frist einen gewissen Tag zu Ablösung der Aposteln ernennen soll.

LXXIV. Magis vero petitio & requisitio Actorum his ipsis
30. diebus, quam Apostoli requiruntur observantia Juris Cameralis,
ita ut Acta priora a Judice inferiori ad minimum intra 30. dies, ab
interposita appellatione proximos, sub præjudicio desertionis sint
requirenda, R. I. anno 1654. §. 61. Ob er auch schon. verb. Nichts
destoweniger solle der Appellant bey Straffe der desertion gleich
bey Verkündung seiner appellation, und vor Verfließung deren
a die interpositæ appellationis, nächstfolgender 30. Tagen vom Un-
ter: Richter Acta priora zu requiriren / und da sie fertig worden /
umb die Gebühr auszulösen oder wenigst solcher seiner requisition
beglaubten Schein zu produciren schuldig seyn.

LXXV. Quando Judex a quo in edendis Actis negligens est,
tenetur appellans compulsorios petere & Judicia quo extradere, ita
tamen, ut legitimæ requisitionis factæ documentum a Judice (quod
sæpius recusat) aut saltem a Notario confectum, una competitione ex-
hibeat, alias decernitur: Noch zur Zeit abgeschlagen / sondern /
wann Supplicant glaublich bescheinigen wird / daß die Acta in voriger
Instanz in gebührender Zeit Rechts / seyn requirirt worden / soll
dar auffergehen / was recht ist. Eduntur autem Acta a Judice duntaxat
in copia & descripta, vel in totum, vel ad partem, sicut est jure Saxon.
per expressam Constit. qua Acta originalia transmitti debent *Carpe.*
in Proc. tit. 18. art. 15. n. 82. quam constit. Brunem. de Proc. Civ.
Et inquisit. c. 28. part. 2. saluberrimam vocat & optat, ut ubivis
ita statueretur in judiciis, cum descriptio Actorum multas remo-
ras, & ingentes sumtus requirat.

LXXVI. Succedit nunc fatale introducendæ appellationis
apud judicem ad quem *Nov. 119. c. 4. Auth.* Si appellatione C. de
temp. ac repar. appell. Tempus autem certum jure civili determi-
natum non est, sed in arbitrio Judicis a quo consistit, *per l. 5. C.*
de appellat. cap. 4. §. de appell. qui secundum locorum distantiam,
appellanti certum tempus assignare potest ad comparandum coram
Judice ad quem. *Wesemb. in paratit. w. quand. appell. n. 5. Treutler.*

Fol. 2. disp. 33. th. 8. lit. h. Althus. L. 3. Dicaol. c. 56. n. 5. Hillig. in Donell. Enucl. l. 28. c. 7. Meier. in Coll. Argent. tit. quand. appell. thes. 10. seqv. Berlich. Concl. 50. P. 1. n. 132. Carpzov. l. 2. Resp. Juris tit. 12. Resp. 116. & in Pr. tit. 18. art. 4. n. 9. seqv. Quo non observato, deserta est appellatio, Gail. l. 1. obs. 140.

LXXVII. In Camera tempus est sex mensium. O. C. part. 2. tit. 30. §. Würde aber. R. I. anno 1654. §. 67. So dann soll sich Appellant in alle Wege mit Ausbring- und Insinuirung der Proceß bey Straff der desertion dergestalt befördern / damit die Insinuation wenigstens für Ablauf der vier ersten nach interponirter appellatio, folgenden Monaten / ohnfehlbar beschehen / und also nach der Insinuation zum wenigsten / nach zweyen Monaten / bis zu Verfließung der fatalium introducendæ, zu reproduction, und dem Appellaten zu nothwendiger Bedenck- und Einbringung seiner Begehordurfft übrig verbleiben / welche fatalia hinfüro so leicht / auch nicht anders als erheblicher Ursachen in ereignenden Nothfällen / zumahl in denselben nur etwan auf 2. oder 3. Monat prorogiret werden sollen. Hinc a nonnullis duplex fatale constituitur, nempe insinuandæ, & ejusdem introducendæ, utrumque tamen sub istis sex mensibus comprehenditur. *Jac. Blum. ad Proc. Camer. tit. 49. §. 20.*

LXXIIX. In foro etiam Saxon. tempus introducendæ appellationis quondam fuit arbitrarium, sed hodie certa determinatione nititur, spacio nimirum unius mensis, a die, quo Apostoli sunt dati, computando *per Ord. Appellat. Sax. Tit. von Appellation-Sachen* / wie die angenommen *post princ. vers.* auch darinnen dem Appellanten ein Monats-Frist. Apostolis namq; petitis, & impetratis Judex, a quo appellatur, Appellanti hoc spacium statuere debet, intra quod cum Apostolis se präsentet Judici ad quem, & appellatorem coram eodem introducatur, ac inhibitionem ad Judicem impetret. *Matth. Col. de Proceß. Exec. part. 3. c. 8. n. 51. vers. & apost. ita impetratos.* Et hoc tempore neglecto, appellatio itidem pro deserta habetur. *Myns. Cent. 3. obs. 54. Meier in Colleg. Argent. d. 2. quand. appell. th. 10. Berl. Concl. 50. n. 135. Dn. Carpz. in Proceß. Tit. 18. art. 4. n. 15.*

LXXIX. Restat postremum adhuc fatale, appellationis, scilicet prosequendæ, seu justificandæ, id est, debet appellans probare se gravatum esse, *l. ult. §. ult. x. de tempor. appell.* Terminus ille jure communi est annus, intra quem appellatio justificanda, & ad finem perducenda *l. fin. §. fin. C. d. t.* Nam sicut primæ instantiæ triennium, intra quod finienda, præstitutum est, *l. properandum 13. §. 1. C. de Judiciis.* ita appellatio debet expediri intra annum, quod fieri facile potest, cum causa in prima instantia aliquatenus jam excussa. *Petr. Gregor. lib. 6. c. 10. n. 1. Scacc. de Appellat. quest. 15. art. 2. n. 2.* nisi probet summa ope se nulum; sed per Judicem stetit, vel inexorabili necessitate se impeditum, ubi protestationem aliquoties repetendam esse, necessarium vult *Gail. l. 1. obs. 131.* licet alii distinguant inter impedimentum contingens in persona Judicis, vel ipsius appellantis, aut si aliunde impediatur, quò postremo casu protestatio non requiri dicitur, de quo plenius *Scacc. d. loc. cit. qv. 15.* & tunc dari alterum annum, si vero mortuus appellans, dantur hæredibus 4. menses. *l. ult. C. si pend. appell. mor.*

LXXX. Hoc fatale prosequendæ appellationis in Camera Imper. non currit, sed solummodo tempora interponendæ & introducendæ diligenter attenduntur, quæ si ritè fuerint observata, appellationis in Camera receptæ prosecutio valet, etiamsi biennium, vel ulterius tempus fuerit elapsum. *Gail. 1. obs. 141. n. 7. & lib. de Pac. Publ. c. 9. n. 14. & 15.* Idque, ut in eodem *Gail. putat*, ob multitudinem causarum, & quod in Consistorio Principis, quales est Camera Imperialis, fatalia non currant. *l. fin. §. 3. C. de temp. appellat.* At alii neutra ratio illius non peremptionis vera causa videtur, sed potius hanc esse opinantur, quia de Jure Canonico, quod, quoties Jus Civile & Canonicum inter se discrepant, quoad Process. Judiciarium in Germania observatur; nulla instantia lapsu unius anni, biennii, sive triennii pereat, sed perpetuo duret, *Myns. l. 2. Obs. 48.*

LXXXI. Si tamen tempora prosequendæ appellationis, scilicet annus vel biennium, coram Judicibus inferioribus non sunt servata, appellatio in Camera, tanquam deserta non recipitur, *per text. in Auth. ei qui, C. de temp. appell.* Sed ad Judicem a quo pro executione

tionem remittitur, quia in Camera judicatur secundum jus commune etiam quoad solennitates coram Judicibus inferioribus non servatas. Quoniam vero iis in locis, ubi jus commune, civile scilicet adhuc servatur, raro intra annum aut biennium, causae appellationum, propter impedimenta Judicum finiri possunt, ideo communis Practica observat, ut Procuratores coram Judicibus non semel, sed pluries de sua diligentia, & fatalibus non lapsis, seu labendis, protestentur, docente *Gail. l. 1. obs. 141. n. 8.* Idem docet *Myns. l. 6. obs. 12. n. 6. 7.* Cui doctrinae quamvis non facile fidem dene-gandam esse dicat *Blum. in Proc. Cam. tit. 25. §. 81.* Tamen vix a se impetrare posse itidem dicit, ut credat dari hodie ullum iudicium, in quo ratio fatalium, appellationis prosequendae, habeatur.

LXXXII. Certe haec res in foro Saxonico minus dubii habet, ubi de forma appellationis omnino etiam requiritur, ut intra legitimum fatale justificari debeat, quod adhuc non semper est unius anni, vel iustis ex causis biennii, cum id tantum locum habeat, si ab inferiori iudice ad praefecturam vel iudicium curiale appellatur. *Zobel. part. 1. differ. 41. n. 6. in fin. Reinhard. part. 4. differ. 46. Matth. Coler. part. 1. dec. 140. n. 3. sequ. Georg. Rotshüz. part. 1. §. 40.* Verum quando ad supremum appellationum iudicium, quod Dresdae singulis semestribus habetur, provocatum, tum appellatio statim in proxime sequenti Terminum debet justificari, *per Ordin. Appellat. Elect. Sax. tit. von appellationen / wie die angenom-men werden. §. wann nun also die appellation. Das. Mol. l. 4. semestr. 32. n. 2. 3.*

LXXXIII. Modo a tempore introductae appellationis ad proxime sequentem terminum spacium Saxonicum adhuc restet, ut citatio legitimo modo potuerit impetrari. Alias si tantum temporis non superfit, appellatio in altero proxime sequenti terminum debet justificari. *d. r. Ordin. §. Darumb wann der Appel-lat &c.* Quod si itaque proxime sequenti terminum non fuerit factum, appellatio pro deserta habetur, & sententia a qua, transit in rem iudicatam *Auth. ei qui & l. ult. §. illud C. de temp. appell. ubi DD. c.*

DD. c. oblat. 57. §. licet igitur. cap. cum sit 5. §. de appell. Gail.
l. 1. obs. 141. in fine.

LXXXIV. Quemadmodum autem appellatio, de qua nunc diximus, contra sententiam, qua quis se gravatum existimat definitis temporibus interponitur, ita contra rem judicatam ipsam etiam dantur quædam remedia, quorum in numero non minimum, querela nullitatis, si iudex nulliter processerit, quæ non saltem agendo, sed & excipiendo opponi atque tractari potest. Oritur nempe vel ex vitio personarum in iudicio versantium, vel processus, vel substantialium ipsius sententiæ. Nam omnis actio in qua forma non est observata, habetur pro nulla, atque perinde est, ac si plane non esset facta. Quandoquidem forma deficiente deficit res ipsa. Vid. Zang. de Except. part. 3. c. 26. Pract. Pap. in forma sentent. Def. n. 12. Carpz. Resp. elect. l. 1. tit. 8. Resp. 72.

LXXXV. Nos tantummodo, prout institutum nostrum est, temporis spacium in quolibet adducto negotio maxime notamus, quod & in hac proposita querela nullitatis non aliter servamus, & disquirimus præprimis, quanto & quo tempore competat? Et constat juxta communem ac in Camera receptam opinionem, quod ipsa hæc nullitas usque ad 30. annos deduci possit. Bald. in l. data opera 11. n. 59. C. qui accus. non possunt. Scacc. de Appellat. part. 2. qu. 19. Andr. Gail. l. 1. obs. 127. n. 8. Constrictior vero est hic terminus nullitatis intentandæ jure Saxonico, siquidem intra spacium 6. septimanarum & 3. dierum, a die publicatæ sententiæ computandum, nullitas allegari ac in proxime sequenti termino in iudiciis Curialibus, & supremo Appellationum iudicio, quoniam ibidem quotannis certi tantum habentur termini, in aliis vero inferioribus iudiciis, intra duplicatum term. Saxon. ad deducendam ac probandam eam citatio impetrari debet. per text. in Ord. Process. Jud. tit. 38. post pr. verb. daß er solches innerhalb 6. Wochen und 3. Tagen etc. Carpz. in Proc. Art. 3. Tit. 19.

LXXXVI. Quæ angusta termini constitutio propterea facta videtur, quia per actionem nullitatis lites non parum proteantur, quas tamen abbreviari publicitus interest l. 2. C. de re Jud. l. serv.

l. serv. 65. §. cum Prætor. 2. w. ad Scutum Trebell. Ex quo satis perspicuum, si terminus ille fuerit præterlapsus, de nullitate læsum ulterius conqueri non posse. Quando siquidem statutum prohibet, nullitatem opponi post certum tempus, tunc lapsò termino, censetur etiam nullitatem illam, quæ quoque manifesta, & ex Actis evidenter apparet, penitus excludere. *Paul. de Castro. Vol. 1. Cons. 16. n. 11. Scacc. de appellat. part. 2. quest. 19.*

LXXXVII. Sed obtinet iste terminus angustior, quoad sententias in judicio latas. Nam in aliis actibus judicialibus, in quibus si nullitas fuerit commissã, etiam post terminum Sax. intra 30. annos, annum & diem, de nullitate experiri fas erit. Cum serenissimus legislator ipsemet sanctionem suam ad sententias in judicio latas restrinxerit *d. t. 38.* Wann aber jemand ein gesprochen Urtheil. Cum itaque de sententia tantummodo hæc prolata sint, sequitur, quod vigori juris communis alii actus judicarij sint relictì, non solum quia verba juris statutarij strictissime accipi debent. *Alexand. l. 7. cons. 54. n. 9. Jac. Schultes. part. 1. Pract. 1. n. 4.* Sed &, quod constitutio statutaria in primis ita sit declaranda, ut quam minimum a jure communi recedat. Nec ratio diverfitatis inter sententiam, aliosque judicis actus obscura est; Ex quo enim sententia, prævia causæ cognitione ac deductione plenissima a Jctorum Collegio lata probatur nullitas non facile præsumenda erit, quæ tamen præsumtio in solius Judicis decreto aliisque actibus ab eo susceptis cessat. *Dn. Carp. in Pr. tit. 19. Art. 3.*

LXXXVIII. Datur quoque adversus processum plene perfectum beneficium Revisionis & supplicationis, quod tamen jure sæpius allegato Saxonico non obtinet per expressum textum in *Ordin. Proc. Judic. tit. 37. Moller. l. 1. Semestr. c. 38. Berl. p. 1. concl. 60. n. 22. Carpzov. part. 1. const. 20. def. 16. n. 7. 8.* At in Camera Imperiali satis receptum ac fundatum per *O. C. part. 3. tit. 53. R. I. anno. 1557. §. 23. wievohli ferner / R. Deputat. A. anno 1600. Pacif. Osnabrug. & Monast. anno. 1648. art. 5. §. quoad. 54. R. A. de anno 1654. §. 124. nach Berathschlagung.*

LXXXIX. Quanquam enim judicii cameralis constitutores, nimi-

nimirum Maximil. I. & Status Imperii, tantam confidentiam atque spem, de illorum quos isti iudicio praefecturi essent, singulari pietate, explorata iustitia, integritate vitae, magna juris peritia, multarum rerum experientia, in causis referendis idoneitate, ac denique prudenti in iudicando dexteritate habuerint, hancque ob causam pro sapientia & luce dignitatis suae non aliter esse iudicatos, quam ipsi fuerint iudicaturi, ut loquitur *Charisius in l. un. §. fin. de offic. praef. praetor.* Et deinde cum alias publice interesse videatur, finem litibus imponi, maxime hoc fieri debere per supremum Imperii tribunal existimaverint, atque ideo, ut sententias ab illis probatas omnino firmas ac ratas manere, iisque acquiescendum esse voluerint *O. C. 1495. vers. und was Denegata omni appellatione. R. 1530. §. diesveit nun. 77.*

XC. Attamen cum postea partes, in camerali iudicio succumbentes de sententiarum ibi latorum nullitate ac iniquitate non solum coram camera, ejusque Visitatoribus, sed etiam in Comitibus penes Status Imperii conquererentur. *arg. R. 1532. art. 3. §. 17.* Judex & Assessores Camerae putantes, cum divinum potius sit quam humanum, omnibus horis aequae sapere, justum ab injusto discernere, nec unquam ad dextram vel sinistram declinare, ideo se propter humanam imbecillitatem, a vero scopo posse aberrare, ex tam variis & diversis Doctorum opinionibus non semper veriolem vel aequiolem arripere; suae existimationis conceptum pondus ne ulli detrimento esset, illorum querelis praeferre maluerunt, admonentes in suis dubiis, per Visitatores, Imperatorem, & Status Imperii, ut de remedio jam dictis querelis inveniendis deliberarent.

XCI. Hinc, & quo Judex atque Assessores metu futurae revisionis, in causis dicendis majorem adhiberent diligentiam neque ullus per sententias Camerales injuria aliqua afficeretur, Imperator & Status Imperii conceptam istam confidentiam quodammodo limitantes, partibus a Camera se inique gravatas existimantibus iudicem & Assessores, secundum Jura Caesarea Syndicatus peragere concesserunt *art. 3. §. und damit. 16.* cum vero hoc re-

medium sit valde periculofum, ei aliud, mitius feil. Revisio est ad-
 dita. Anno 1548. & 1555. O. C. p. 3. t. 53. quæ est provocatio, qua
 Revisores ad sententiam in camera latam in melius formandam &
 corrigendam implorantur. Interponenda est apud Elect. Mogun-
 tium, tanquam Archi-Cancellarium Imperii, loco Cæsareæ Maje-
 statis. Sin vero Moguntinus in suis vel sui Archi-Episcopatus causis
 Revisionem petere velit, aut part adverfa eundem petat, Archi-
 Episcopus Trevirensis vices Moguntini gerit. *d. t. pen. §. 1.*

X C II. Tempus interponendæ, quod nobis iterum præci-
 pua curæ est, olim erat hoc, quod peti debeat tres menses an-
 te 1. Maji: Si vero tempore latæ sententiæ, usque ad 1. Maji tres
 menses, non supererant, tunc illa denunciatio circiter tres men-
 ses, ante 1. Maj. sequenti anno fiebat. *tit. pen. §. 2.* At hodie Re-
 visio sub pœna desertionis intra 4. menses a die latæ sententiæ
 proximis non solum Moguntino, vel si hujus interfit Trevirensi,
 denuntiari, sed denunciata etiam in Camera reproduci debet.
R. 1654 §. in Fällen 124.

X C III. Hinc Camera circa formalia Revisionis cognosce-
 re solet, & pronuntiat: cujusmodi formulas tradit *Blum. in Chil.*
sententiarum Camer. plurimas, & inter alias hanc sequentem, quæ
 lata d. 22. Sept. 1654. In Sachen E. Weyland Dr. U. hinterlassener
 Wittib / jeso deren Erben in Actis benandt / Klägern / wider
 Bürgermeister und Rath der Stadt H. beklagte / Mandati de sol-
 vendo vel dimittendo Hypothecam S. C. 8000. fl. Capital betref-
 fend / nunc arctioris. Ist die durch Notarium E. 30. Octobr.
 jüngst abermahl vorbrachte Revision, als wider rechtlich / und
 ohne daß wegen mangelhaften Gewalts hiermit verworffen / &c.
 Quæ sententia simul innuit, quod Procurator denunciatam Revisio-
 nem producens, præter quoque procuratorium super hoc actu
 conceptum, etiam speciale mandatum, tam a principali, quam Ad-
 vocato causæ subscriptum exhibere atque se ad præstationem jura-
 menti revisorii, tam in animam Principalis, quam Advocati admit-
 ti intra memoratos 4. menses, sub præjudicio desertionis petere de-
 bet, quod patet *ex alleg. R. I. 1654. §. 125.*

XCIV. Deinde intra eosdem 4. menses Revisionem petens, sua gravamina Reviforia, si quæ producere velit, summariter, breviter, ac distincte concepta exhibere, vel si in eo legitime impeditus, mediante impedimenti probatione, ulteriorem Term. a Judice Cameræ petere tenetur. *d. §. 125.* Idque sub præjudicio præclusionis viæ, illa gravamina posthac opponendi, non vero defertæ Revisionis. Sicut enim in causis appellationum in potestate Appellantium est, utrum gravamina appellationis exhibere, an ad Acta priora submittere velint: ita quoque Revisionem petens, pro sua voluntate gravamina reviforia producere, vel hisce omiffis, solam Revisionem Actorum petere potest. Novi vero aliquid in istis Gravaminibus deducere minime licet, quia alias non esset revisio, sed potius additio & novatio Actorum, super qua judices non essent auditi.

XCIV. Solent & illa gravamina clausa exhiberi, ne Collegio Camerali & parti, antequam Judicium Reviforium instituat, innotescant. Instituto autem Judicio, Revifores illa aperiunt, & parti adversæ communicant. Sed Moguntinus Revisionem ipsi denuntiata, tres menses ante Calendas Maji, Cæsareæ Majestati, ac Statibus Imperii ad annuam visitationem deputatis significat, cum requisitione, ut suos præstantes ac doctos Consiliarios ad hanc Revisionem mittant. *Vid. Bender. de Rev. Concl. 3.*

XCVI. Quod si partes a denuntiata Revisione desistere volentes, sex septimanas ante instituendam Revisionem, ei in Cancellaria Moguntiana, ut convocatis Reviforibus, ut & Collegio Camerali desistentia manifestetur, renuntient atque simul sumtus in denunciationem, atque alias factas, statim refundant, illis absque pœna, quæ in casu, quo sententia justa reperitur, statuta est, & pro conditione personarum ac qualitate causarum a Reviforibus moderanda, a Revisione desistere licet. *d. t. pen. §. 8.*

XCVII. Sin autem renunciatio ante istas 6. hebdomadas non fiat, & revisio calumniolæ petita judicetur, petentes condigna pœna plectuntur cum refusione expensarum propterea factarum. Ita anno 1650. ob nimis seram renuntiationem duarum Re-

visionum, uterque renuntians poena 400. florenorum a quolibet solvendorum a Revisoribus multatus, ac hujus poenae exactio fiscali demandata est, referente *Blum. in Proc. Cam. tit. 79.*

XCIIIX. Ultimo si quaedam pars existimaverit, vel ex Revisione pateat, ex dolo, fraude, corruptione, affectu, similibusve causis, nullam, vel iniquam latam esse sententiam, illi parti praeter beneficium Revisionis, etiam remedio syndicatus, contra Affectores, secundum jura experiri licet, de quo plura non dicimus, quam quod in petendo ac instituendo syndicatu, eadem, quae de Revisione tradita sunt, servantur, d. t. pen. §. ult. addi potest, cui lubet, Paris de Puteo in tractatu de Syndicatu.

XCIX. Supplicationis autem remedium quod attinet, illud loco Revisionis, in Judicio Aulico, beyrn Kayserl. Reichs-Hof-Rath/ admittitur, ut constat ex *Pacif. Osnabr. de anno 1648. art. 5. §. 10. Reichs-Hof-Raths-Ordnung de anno 1654. tit. 5. §. diesen sich nun / &c.* Inventum fuit contra sententiam definitivam, & quidem ubi appellatio, vel remedium aliud ordinarium non superest. *l. si quis §. cum Aut. C. de precib. Imper. offer. Novel. 119. Deput. N. de an. 1600. §. 16. Ross. in Proc. Civ. 20. Berl. p. 1. Concl. 50.* Cum autem haec supplicatio nihil comprehendat, quod principaliter ad nostrum institutum spectet, obiter tantum ejus mentionem fecimus, & statim rursus praeterimus.

C. Constitueramus nunc post has instantias Processus, ipsam etiam rei judicatae Executionem percurrere, & spacium nostrum menstruum in Processu Executivo adhuc quoque demonstrare; siquidem illud ibidem maxime frequens est, & in Actibus Executionum, Inmissionum, Subhastationum, praeripis in Camera propter Mandatorum plurimorum genera, ut sunt Monitoria, Inhibitoria, Compulsoria, Executorialia, Immissoria, Simplicia, Arctiora, atque alia, communiter fere observatur, imo pro forma ipsa observari debet. Meditationes etiam hujus rei jam erant conceptae, modo tempore videbamus destitui.

Nunc enim iterum nos subibat recordatio eorum, quae in principio monuimus ac praemisimus: quod omnia suis terminis debeant

beant constitui ac perfici; siquidem ille ipse terminus, qui nobis non modo ad hoc præsens, verum etiam ad totum nostrum susceptum negotium atque Institutum animo erat constitutus, dudum præterit, imo una atque altera protractio ejusdem partim effluxit, partim adhuc elabetur, ut illud ipsum spacium de quo egimus, & quod negotiis nostris, quæ quidem levia putanda, abstulimus, atque huic rei perficiendæ satis congruum atque sufficiens futurum esse, arbitrati sumus, altera etiam vice, præter omnem spem jam prope decurrere ceperit. Nec dabitur nobis tertia dilatio, etiam cum causæ cognitione, quam requiri in Dissertatione diximus; non æque quidem a Judice quodam, quem fortassis ipsa jura, & hoc institutum nostrum, tanquam causâ satis prægnans ad hanc tenerent, atque e contra Amici & Clientuli, qui tum hæcenus, tum adhuc urgentius literis efflagitant. Quibus subinde aliquid dandum, nec diutius, quam hæc omnia admittunt, commorandum. His vero cancellis ita circumscripti, non potuit exiguus hic labor noster ita perfici, quin multa desiderentur, qua ratione veniam nobis datum iri undique confidimus, imo de eadem obnixè rogamus. Hæc cum ita volvimus atque tempus & spacium hujus ævi atque seculi revolvimus, volvitur ipse præsens annus ad postrema suorum mensium spacium, quorum itaque fini vergentem decursum proximum, atque futuri anni omnium mensium initium, successum, atque iterum finem felicissimum, cum optimæ pacis, quam passim, jam quidem venditant vera restauratione, & omnium bonorum accessione, elementissime largiri velit ille, penes quem non est mutatio temporis, qui expers principii & finis.

Altdorf, Diss., 7692-93

ULB Halle 3
004 572 483

f

sb.

VJ 17

Salvatore Auxiliante Bene Merentissimo, *P. 72. G. 1. num. 13.*
DISSERTATIONEM INAVGVRALEM
JURIDICAM, *13*

De
LEGALI MENSIVM
TEMPORE, *1893 16*

seu
SPACIO MENSIVM,

von
Monats = Fristen /
more Majorum impetrata Licentia,
Ab

ORDINE JCTORVM MAGNIFICO,
IN INCLYTA NORICORVM UNIVERSITATE,
PRO

GRADU DOCTORIS,
atque ejusdem honoribus ac privilegiis
rite consequendis,

breviter delineatam publicæ disquisitioni exhibet
Siegfried Altwein / Borna-Misnicus,
Jurium Practicus.

ad diem 14. Decembr.
A. O. R.

QVo arnona, & MaVors, VarII protrVsfo & ærls,
HeV DoLor! In terrls InCVbVere fatls.

ALTORPHII NORIC.
RECVDEB. IOD. GVIL. KOHLESIVS ACAD. TYPOGR. A. 1719.

